

MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY

KAAM
YAYINLARI

OLBA
X

MERSİN
2004

KAAM YAYINLARI
OLBA
X

© 2004 Mersin/Türkiye
ISSN 1301 7667

OLBA dergisi hakemlidir ve Mayıs-Kasım aylarında olmak üzere,
yılda iki kez basılmaktadır.
Published each year in May and November.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.
It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of KAAM.

Olbaya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında
belirtilen bildirilmiş olan formatlara uygun olduğu takdirde basılacaktır.
Articles should be written according the formats mentioned in the following web address.

OLBA'nın yeni sayılarında yayınlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü
33342-MERSİN
TURKEY

Diğer İletişim Adresleri
Other Correspondance Addresses

Tel: 00.90.324.361 00 01 (10 Lines) 4730 / 4734

Fax: 00.90.324.361 00 46

web mail: www.kaam.mersin.edu.tr

e-mail: kaam@mersin.edu.tr

Dağıtım / Distribution

Zero Prod. Ltd.

Tel: 00.90.212.244 75 21-249 05 20

e-mail: zero@kablonet.com.tr, aboratav@tayproject.org

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM)
YAYINLARI-X

MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY
(KAAM)-X

Editör

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Coşkun ÖZGÜNEL
Prof. Dr. Tomris BAKIR
Prof. Dr. Hayat ERKANAL
Prof. Dr. Sencer ŞAHİN
Prof. Dr. Yıldız ÖTÜKEN
Prof. Dr. Erendiz ÖZBAYOĞLU

MERSİN
2004

*OLBA'nın basılması için vermiş olduğu desteklerden dolayı
Mersin Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Uđur Oral'a
teşekkür ederiz.*

İçindekiler/Contents

Güngör Karauğuz / Osman Doğanay <i>İ.Ö. II. Binden Bizans Dönemine Kadar Orta Anadolu'nun Güneyinden Akdeniz Kıyılarına Uzanan Yolağı Üzerine Düşünceler</i>	1
Suat Ateşlier / Emre Öncü <i>Gümüşçay Polyksena Lahiti Üzerine Yeni Gözlemler: Mimari ve İkonografik Açıdan Bakış</i>	45
Gökhan Coşkun <i>Daskyleion'da M.Ö. 5. Yüzyıl Siyah Firnisli Attika Seramikleri</i>	89
Işık Şahin <i>Mısır ve Yakın Doğı Etkileriyle Yunan Mitolojisindeki "Kayıkçı Kharon" Tipinin Gelişimi</i>	135
Emre Öncü <i>Erken İon Yapılarında Architrav ve Geisipodes</i>	151
Ümit Aydınmoğılu <i>Yerel İrade-Dış Baskı Tartışmaları Arasında Olba Territoriumu'ndaki Yerleşim Düzenlemesi ve Hellenistik Dünyadaki Yeri</i>	169
Aslı Saraçoğılu <i>Aydın Müzesinden Bir Grup Portre Üzerine Gözlemler</i>	185
Nurettin Arslan <i>Antiocheia (Pisidya) Kazılarında Bulunan Seramikler</i>	209
Murat Özyıldırım <i>Seleucia Ad Calycadnum ve Hristiyanlığın İlk Üç Yüzyılı</i>	239
Sevim Ayteş Canevello <i>Iconiumlu Azize Thecla, Yaşamı ve Mucizeleri</i>	261

Yayın İlkeleri

1. Olba her yıl, ilki en geç 15 Mayıs'ta ikincisi en geç 15 Kasım'da olmak üzere iki sayı halinde yayınlanır. Yayınlanması istenilen makaleler, zaman sınırlaması olmaksızın gönderilebilir. Hakemler tarafından olumlu değerlendirilen makalelerin adedi Olba'nın bir sayısı için fazla olduğu takdirde, bazı makaleler diğer sayıda yayınlanmak üzere havuzda bekletilir. Bu gibi durumlarda daha erken gönderilmiş olan makalelere öncelik tanınır.
2. OLBA'nın uluslararası bilimsel standartlara uygun olarak yayınlanabilmesi için aşağıda belirtilen teknik kurallara uyulmalıdır:
  - a- Makaleler, Word 5.0 ve üstü, Windows 95-98 veya Word 2000 yazım programı ile yazılıp diskete kaydedilerek gönderilmelidir.
  - b- Makaleler, figürleriyle birlikte çoğaltılmış olarak iki kopya halinde gönderilmelidir.
  - c- Metin yazılırken 10 punto, dipnot için ise 9 punto New York (Macintosh için) yada Times New Roman (PC için) harf karakteri kullanılmalıdır.
  - d- Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
  - e- Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi yada italik) kullanılmamalıdır.
3. Makale içindeki Yunanca karakterler için kullanılan Yunanca font da diskete yüklenerek yollanmalıdır.
4. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha yada resim) sıralamasına sadık alınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Dipnot (kitaplar için)

Richter 1977, s. 162, res. 217

Dipnot (Makaleler için)

Oppenheim 1973, s. 9, lev.1

5. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, NewYork

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, Lev. LIV-LVII

6. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece “fig” kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. Levha numarası tarafımızdan verilecektir. Bu sebeple levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita yada bir başka ifade veya kısaltma kullanılmamalıdır.
7. Kullanılacak fotoğrafların, daha iyi sonuç almak açısından, siyah-beyaz olması tercih edilmektedir. Dia gönderecek yazarlar dia çerçevesi üzerine mutlaka resim sırasını yazmalıdır. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
8. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır. Levhalardaki Figürlerin (resim, çizim, harita vs.) altına açıklama cümlesi yazılmamalıdır.
9. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla mümkünse 15 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
10. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca olabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 200 kelimelik İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise 200 kelimelik Türkçe özet kesinlikle bulunmalıdır.

**İ.Ö. II. BİNDEN BİZANS DÖNEMİNE KADAR
ORTA ANADOLU'NUN GÜNEYİNDEN AKDENİZ
KIYILARINA UZANAN YOLAĞI ÜZERİNE
DÜŞÜNCELER**
(LEV. 1-3)

Güngör KARAĞUZ*
Osman DOĞANAY**

ABSTRACT

In the first section of this paper, we followed the Mediterranean coast route of Muvattalli II while he was going to Kadeş in the plain of Konya. We tried to locate the site of Zallara which is mentioned in the Hittite cuneiforms. In the second part, the main and secondary roads which lead from the plain of Konya to the coast of the Mediterranean sea in Roman and later ages was supported with new archaeological finds.

I. 1

Bu bölümde, I. *Şuppiluliuma* Dönemi'nden itibaren bir askeri valinin¹; III. *Hattuşili*-IV. *Tuthaliya* zamanında *Ulmi-Teşup/Kurunta*'nın² atanıp **KUR ŞAPLITI** 'Aşağı Ülke' ve *Tarhuntaşsa/Hulaia Nehri Ülkesi* olarak adlandırılan Orta Anadolu'nun güneyinden (Konya Ovası³) Akdeniz sahiline

---

* Dr. Güngör Karağuz, Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Eskiçağ Tarihi Ana Bilim Dalı, Konya-TURKEY.

** Osman Doğanay, M.A., Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Klasik Arkeoloji Bölümü, Konya-TURKEY.

¹ KUB XIX 29 IV 11 vd. (Goetze 1933, 18 vd.).

² Karağuz 2002, 72 vd.

³ Bilindiği üzere, Lykaonia Bölgesi içinde bulunan yol ağı üzerinde bazı çalışmalar yapılmıştır. Bunlar arasında daha çok Roma ve Bizans Dönemi yol şebekesi üzerinde daha fazla durulup bazı sonuçlar elde edildi. Ancak bölgedeki İ.Ö. II. Bin Dönemi'ne ait bulguları 1957 yılında M. H. Balance ile birlikte bölgeyi gezen J. G. Macqueen (Ballance 1958, 223), J. Garstang'ın Hitit askeri yolları konusundaki çalışmasını (Garstang 1943) da göz önünde bulundurup bir makalede

kadar indiğini düşündüğümüz yol ağı üzerinde durulup yeri geldiğinde bilinen ve bilinmeyen Demir Çağı ve Roma Dönemi yol güzergâhı hakkında da bilgi verilecektir.

Konya Ovası üzerinde dağ, ova ve tuz yolu gibi coğrafya ya da daha çok yürüklerin taşıdığı mallarla ilgili olarak adlandırmalarından yola çıkarak biz de bu tabirleri yeri geldikçe kullanacağız. Ayrıca Konya Ovası üzerinde olduğunu düşündüğümüz yol güzergâhlarını ovayı batı-kuzey-güney şeklinde ayırarak incelemeyi planlamaktayız.

Konya Ovası'nın Batısı

Hitit İmparatorluk Dönemi sonlarında Konya Ovası'nın batısında bulunan Hatıp Kalesi'nin (Harita I: 67) tam bir geçiş noktasında bulunduğu anlaşılmaktadır. Kalenin, Kurunta hiyeroglif yazıtının bulunduğu alanın 150 m. kadar kuzeybatısında yer aldığı ve tüm Konya Ovası'na hakim bir tepe üzerinde konumlandığı görülmektedir. Bu kaleden, Hitit İmparatorluk Dönemi'nden Bizans Dönemi'ne kadar kesintisiz bir yerleşimin olduğunu düşündüğümüz ve bir han kalıntısının da bulunduğu Sulutas Höyük (Harita I: 51)-Kıç Muhsine-Kızılören Höyük (Harita I: 59) güzergâhı ile Beyşehir'e ulaşan bir yol vardır.

Roma Dönemi'nde Hatıp'ın güneybatısında bulunan Karadiğin Köyü ile de Gilistra (Harita I: 231) yönüne⁴ giden bir dağ yolunun uzandığı görülmektedir (Levha I: 1). Bu köprü'nün kuzeyinde bulunan dağ yönünde uzanan yol, Loras Dağı-Kızılören-doğal olarak oluşmuş kayaların üzerine inşa edilmiş ancak hemen hemen hiç sur duvar kalıntılarına rastlayamadığımız ve Orta Demir Çağı-Roma-Bizans Dönemi özelliklerini yansıtan Balkayalar Kalesi (Harita I: 185) üzerinden Beyşehir'e ulaşılmakta idi.

(Macqueen 1968; Ayrıca bkz. Jasink 1991, 253-259) kısmen değerlendirdi. M. H. Balance ise kaleme aldığı maklesinde, Konya Ovası'nın güney kesimi yollarından ziyade Ladik (Laodiceia Combusta) ile Aksaray (Hasan Dağ) arasındaki Roma Dönemi yollarını (Ballance 1958, 223-234) irdelemeye çalıştı. Lykaonia Bölgesi üzerinde bulunduğu düşünülen Roma ve Bizans Dönemi yol ağı daha sonraki dönemlerde de güncelliğini korudu ve bu konuda da bir takım çalışmalar yapıldı. Bunlar arasında başlıcaları olarak D. French (French 1973, 1981, 1984, 1993, 1994, 1996), K. Belke (Belke 1984, 94) ve F. Hild-H. Hellenkemper (Hild-Hellenkemper 1990, 128-142) sayılabilir.

⁴ Osmanlı Dönemi'nde de buradan ulaşımın Çiledar Köprüsü ile sağlandığı anlaşılmaktadır.

Kızılören'in batısında ve kaya üzerindeki tekerlek izlerinin takip edilebildiği yol bu fikrimizi desteklemektedir⁵.

Hitit İmparatorluk Dönemi'nden Roma Çağı'na kadar Hatıp'tan Ermenek'e inen yolun Hatunsaray (Harita I: 77)-Seçme Höyük ve Kalesi (Harita I: 161)-Alibeyhöyük (Harita I: 82)-Dinek-Cicek-Sarioğlan (Harita I: 221, 222) güzergâhı ile sağlanmış olduğunu düşünmekteyiz.

Karadağ (Karaman) eteklerine doğru uzanan genellikle Asur Ticaret Kolonileri-Demir Çağ malzemesini yansıtan höyükler (Harita I: 89-92, 95, 106, 156-157) vasıtasıyla yol, –bu tarihi dönemlerde– hem sahile hem de Kızıldağ-Bursal Yayla Kalesi (Harita I: 192, 196)-Kıcıkışla (Yağmapınar) (Harita I: 197)-Tilkili (Harita I: 195) güzergâhı ile Aksaray yönüne bağlanmış olmalıdır.

Konya Ovası'nın Kuzeyi

Konya Ovası'nın sona erip Boz Dağlar'ın başladığı kuzey kesimdeki, kuzey geçiş noktası üzerinde bulunan Eğri Bayat Höyük (Harita I: 48), dağın arka kesiminde kalan Doğu-Batı Güvenç (Harita I: 45, 154) ve Tutup Höyüklerinin (Harita I: 46); Tuz Gölü'ne giden yolları kontrol ettiği anlaşılmaktadır. Daha önce Strabon'un da ifade ettiği gibi⁶, Boz Dağlar'ın bu yöne açılan kesimi oldukça çorak olup suyu da en derin kuyulardan temin edilmektedir.

Bu höyüklerden özellikle Eğri Bayat Höyüğü (Harita I: 48) Roma Dönemi'nde Arkhelais Kolonileri zamanında beş yol kavşağının merkezinde bulunan⁷ Acemhöyük'e ulaşan yolların bir kolunu oluşturmuş olmalıdır. Bu höyük İ.Ö. II. Binin başlarından beri de Konya Karahöyük (Harita I: 64)-Acemhöyük (Harita I: 110) ulaşımında, mihenk noktası olarak alındığında, Yaylapınar (Harita I: 63)-Aşağı Pınarbaşı (Harita I: 155)-Çaltı Karahöyük (Harita I: 44)-Bozer Höyük (Harita I: 126) yol ağının kullanıldığı anlaşılr⁸.

⁵ Yaklaşık 2.10 m. genişliğindeki bu yol, Kızılören Kasabası'nın 2 km. kuzeyinde ve Erken Bizans Dönemi bir kilise yapısının hemen yanından geçmektedir (Belke 1984, Lev. 2; Bahar 1997, 25, Res. 2).

⁶ Strabon Geographika, XII-VI/1, 49-50.

⁷ French 1973, 293; French 1981, harita 5; French 1993, 203.

⁸ Roma Dönemi'nde bu güzergâhın, Obruk-Gideriç (Salaberina) yolu ile biraz daha aşağıya kaydığı anlaşılmaktadır (Ballance 1958, 223).

Bu yol güzergâhının Arkhelais Kolonileri zamanında kullanılmaya devam ettiğini⁹ Eğri Bayat Höyüğü'nün yaklaşık 4 km. güneyinde bulunan Tömek (Harita I: 181) Köyü'nün 2 km. batısında ve Konya-Ankara karayoluna paralel 6.50 m. genişliğinde olan ancak şimdi tamamına yakın kısmının toprak altında kaldığı anlaşılan taş döşeli (Harita I) ve muhtemelen vasıtaların geçtiği bir yolun varlığından anlamaktayız¹⁰.

Sarayönü Ovası'nı kontrol eden ve Sızma Vadisi'ne hakim Kurşunlu Köyü'nün 4 km. güneyinde, halk tarafından kale olarak adlandırılan Kurşunlu Kalesi'nden (Harita I: 36) İ.Ö. II. Bin, Demir ve Roma Çağı'nda Kurşunlu-Hatıp Kaleleri arasındaki muhtemel dağ yolu Sızma (Harita I: 43)-Bilecik (Malas)-Çakılıçi (Harita I: 50, 209)-Yassihöyük-Kiçi Muhsine-Tatköy-Sulutas (Harita I: 51, 218)-Takkeli (Kevele) Dağ-Sille-Hocacihan güzergâhı olmalıdır. Ayrıca Kiçi Muhsine'den de Beyşehir yönüne giden yol, Kızılören Höyüğü ile ayrılış olmalıydı.

Konya Ovası'nın kuzeybatısındaki Ilgın Ovası'nın¹¹ kuzeydoğusunda ve Karaköy'ün 2 km. güneybatısında bulunan Demir Çağı ve Hellenistik Dönemi'n karakteristik özelliğini yansıtan Karaköy Aşağı ve Yukarı kaleleri, İ.Ö. II. Binde kullanıldığını düşündüğümüz Cihanbeyli (Damlakuyu-Çorça Höyük)'den başlayarak; Sarayönü (Çeşmeli Sebil Höyük¹² (Harita I: 5)-Atlantı Karatepe Höyük (Harita I: 7) ve Ilgın (Yalburt (Harita I: 10)

⁹ Ayrıca aynı güzergâhın Ortaçağ boyunca kullanılmaya devam ettiğini Zazadın Han kalıntısı da doğrular. Bu güzergâh için ayrıca bk. French 1996, Fig.4.

¹⁰ Bu yolun Demir Çağı-Roma Dönemi'nde de Yağlı Bayat Höyük (Savatra) yolu ile İsmil Ovası üzerinden Karapınar'a ulaştığını düşünmekteyiz. Ayrıca Iconium'dan Savatra (Yağlı Bayat)'ya yolun Göçü Beli'nden değil (Ballance 1958, 223-224, 232) Tömek (Harita I:181) yakınındaki taş döşeli yol ile ulaşıldığına inanmaktayız.

¹¹ Konya'dan Ilgın'a ova yönünden bugün Dokuzun Hanı olarak da bilinen vadi içinden Ertuğrul Höyük (Harita I:35) ile ulaşan yol, özellikle Demir Çağı ve Roma Dönemleri'nde Bağrıkurt Höyüğü (Harita I:177) ile sağlanmış olmalıydı. Daha önce ifade edildiğinin (Ballance 1958, 224) tersine Bağrıkurt'tan İ.Ö. II. Bin-Roma Dönemleri'nde yolun, Konya'nın 25 km. kuzeyinde, Ankara karayolunun 3 km. batısında ve köy içinde bulunan Aşağı Pınarbaşı Höyük ile sağlandığını düşünmekteyiz.

¹² Bizans Dönemi pek çok yazıtın ele geçtiği Çeşmeli Sebil Höyük (Ballance 1958, 224) önemini zamanımıza kadar devam ettirmiş ve Antyalı yörüklerin Cihanbeyli'den temin edip yaptıkları tuz ticareti güzergâhında Atlantı-Karatepe Höyük ile önemini korumuştur (Ruben 1947, 376). Bugün dâhi bu güzergâhlar üzerinde tuz ticaretinin yapıldığı görülmektedir.

Avdan Tuz Gediği) güzergâhı ile Antalya'ya ulaşan tuz yolu üzerinde¹³ önemli bir rol oynamış olmalıydı.

Bu yol, Ilgım'ın 14 km. kuzeydoğusunda Dereköy yol ayrımından sonra 3 km. mesafede hiyeroglif yazıtlı havuzu barındıran Yalburt üzerinden *Lukka* ülkelerine IV. *Tuthaliia* tarafından yapılan sefer¹⁴ sırasında –daha önceki bir çalışmamızda da belirttiğimiz gibi¹⁵– kullanmış olmalıdır.

Bilindiği üzere, Boğazköy-Güney Burcu yazıtında II. *Šuppiluliuma*'nın *Lukka* ülkelerine karşı bir sefer düzenlediği ve bu ülkeyi *Hatti*'ye bağlı bir tebaa yaptığı belirtilir¹⁶. İmparatorluğun zor durumlarında *Lukka* ülkesine

¹³ Ilgım'da, Çavuşçu ve Sarılar mevkiine doğru ayrılan bu tuz yolu, Argithanı güzergâhı ile Akşehir'e ve Aşağı Çiğil üzerinden Fasıllar, Çiçekler, Homa (Yukarı Homa), Aşağı Homa, Evreği (Irmaklı), Avşar (Kırlı Avşar), Kızılcaköy, Akçalar Beli, Kırlı (Durak), Modanya, Cevizli, Karakışla ve Akseki'den –Antalya yörüklerinin bu tuz yolu güzergâhını kullanmalarından da anlaşılacağı üzere– Antalya'ya ulaşmış olmalıydı. Bu kesimden sonraki, Lykia içindeki yol ağı son yıllarda Patara'da bulunan bir Statiasmus sayesinde netleşmiştir (Lykia içindeki bu yol ağı için bkz. Şahin 1994, 130-137).

¹⁴ 9 9 nolu blok (Özgüç 1988, Lev. 88/2; Hawkins 1992, 259 vd.; Poetto 1993, 13 vd.; Hawkins 1995, 66-85; Ayrıca bk. Hawkins 1990, 92; Woudhuizen 1995, 168-187). Bu yazıtlar üzerinde Lykia'da olan bazı coğrafi isimlerden söz edilmektedir. Nitekim *Patara* (Işık 1994, 1-11) Dağı, *Lukka* ülkesinin güneydoğu sınırında Xanthos vadisinde olmalıdır (Poetto 1993, 80, 83; Zgusta 1984 *Plátapa* altına). *Kuū alatarma* Ülkesi, *kuūala*- kökünden türetilmiş olup Hitit çiviyazılı belgelerinde geçen *Kuū apalašši*=Telmessos (Fethiye) olmalıdır (Poetto 1993, 82). *Üiianauanta* şehri (Silvestri 1974, 266-274), Hititçe ve Luwice bir kelime olan *uiiana*- “şarap” kelimesinden –*uanta* son ekiyle türetilmiştir. (Laroche 1961, 61). Dolayısıyla Oinoanda (=Göşene) olmalıdır (del Monte-Tischler 1978, 482-484; Zgusta 1984, 432 (Οἰνόουδα); Poetto 1993, 80; Niemeier 1998, 19). *Pinata* şehrinin *Pinali/e* şehri ile olan eşitliği için bkz. Zgusta 1984, 608; Hawkins 1997, 18; Poetto 1993, 79; Niemeier 1998, 19. *A(u)arna* şehri ise, Arıne olarak idantiviye edilmiştir (del Monte-Tischler 1978, 58; Zgusta 1984, 98; Poetto 1993, 77; Hawkins 1997, 18; Niemeier 1998, 19). Ayrıca bu şehir için, *Milauata* mektubunda (CTH 182= KUB XIX 55+KUB XLVIII 90 Sol kenar. 3-5; Garstang-Gurney 1959, 114-115; Singer 1983, 214 vd.; Bryce 1985, 12 vd; Hoffner 1982, 130-137): “*Auarna* ve *Pina* şehri tutsaklarını (sen, bana) ver. [Ve] Ben Majeste *Utima* ve *Atriia* şehri tutsaklarını sana vereceğim. [ ] Şimdi Ben Majeste sana [*Utima* ve *Atriia* şehri] tutsaklarını veriyorum. Fakat sen henüz [geri vermedin]” şeklinde bilgi verilmektedir. Yine yazıtlarda geçen *T/Dal(a)ua* şehri ise, Hitit çiviyazılı belgelerinden olan *Dalaua* ve *Kuū apalašši* halkından gelen mektupta (CTH 297=KUB XXIII 83 Öy 1.) *İialanta* şehriyle birlikte anılmış ve Tlawa ile eşitlenmiştir (del Monte-Tischler 1978, 389; Poetto 1993, 77-78, 81; Niemeier 1998, 19; Işık 1994, 9). Bu coğrafi isimlerden de anlaşılacağı üzere Hititler bu dönemde Orta Anadolu'dan itibaren Xantos Vadisi'ni içine alan tüm güney kıyı kesimini ele geçirmiş olmalıdır.

¹⁵ V. Hititoloji kongresinde sunduğumuz bu çalışmamız ‘*Tuthaliia IV., Yalburt und geographisch-historische Relationen*’ başlığı altında yayımlanacaktır.

¹⁶ Hawkins 1990, 309, 312; Hawkins 1995, 22-23; Woudhuizen 1995, 195-204.

karşı girişilen bu sefer sırasında da aynı güzergâhın kullandığı söylenebilir. Bu güzergâh, Roma Dönemi'nde de kullanılmış ve batı yolu olarak adlandırılan güzergâhtır.

Ayrıca Yalburt merkezli olan bu yolun, Büyükgeri Dağı'ndan sonra Büyükoba Köyü'ne ayrılan modern yol ile Yunak-Polatlı yönüne uzandığı anlaşılmaktadır.

Bu Yalburt-Antalya yol güzergâhı üzerinde ve Beyşehir sınırları içinde bulunan Fasıllar Hitit anıtı (Harita I: 58) dikkat çekicidir. Biz bu anıtın, bu yol güzergâhı üzerinde açık hava tapınağı olarak dikilmiş olduğunu düşünmekteyiz.

Yine Eflatunpınar Anıtı'nın (Harita I: 56) da, Beyşehir Gölü ve bu gölden sonra başlayan sarp ve geçilmez Dedegöl (Anamas) Dağı'ndan dolayı güneye değil, bilakis batıya, yani Isparta yönüne açılan güzergâh üzerinde inşa edilmiş başka bir Hitit anıtı olarak değerlendirmek istiyoruz.

Ayrıca Beyşehir Gölü'nün güneybatı noktasında ovalık alandan hemen sonra başlayan Roma Dönemi batı yolu olarak adlandırılan ve dağlık kesime uzanan yolların ise, İ.Ö. VIII. yy.da İbrim (Harita I: 203), İ.Ö. IV. yy.da da Bayındır Dikmen Kaleleri (Harita I: 202) ile kontrol edildiğini düşünmekteyiz.

Konya Ovası'nın Güneyi

Hitit İmparatorluk-Demir Çağı'nda Hatıp Kalesi'nden, Pınarbaşı yolu¹⁷ ile Kızıldağ (Barata) Kalesi'ne uzanan yol buradan –her ne kadar bu güzergâhta Roma Dönemi'nde bir yol izine rastlanılmamışsa da¹⁸– Süleymanhacı-Kaşoba-İslihisar-İslihar Gavur Höyük-Mandasun-Eminler-Asar-İlisra-Kozlubucak (Harita I: 91-92, 94-100) güzergâhı ile Karaman'ın güneyine yerleştirmeyi düşündüğümüz *Zallara*'ya –belki Kilisetepe (Maltepe Höyük (?))¹⁹ (Harita I: 111)– ulaşmış olmalıydı.

¹⁷ Nitekim burada yapılan araştırmalarda kayaya oyulmuş Erken Bizans Dönemi'ne tarihlendirilmesi yanında Flavius Dönemi'nde döşenmiş bir Roma yolu olup Iconium'dan Kybistra ve Tyana'ya giden ve XI. yy.'ın sonunda I. Haçlı Seferi dönemine kadar kullanılmış olan Amanus yolu olabileceği üzerinde bazı ipuçları yakalanmıştır (French 1996, 97, 99, Fig.3; Tafel 8:4).

¹⁸ French 1996, 99.

¹⁹ Mellaart 1958, 315, harita 1; Postgate 1997, 209 vd.

Bir sarayı olup²⁰ susam, susam yağı ve balı ile ünlü olduğu anlaşılan²¹ *Zallara*'nın genellikle Tuz Gölü'nün batısında aranması²² teklif edilmiştir. Ancak bu şehrin şimdiye kadar geçtiği Hitit çiviyazılı metin ciltleri incelendiğinde durumun böyle olmadığı anlaşılacaktır. Nitekim aşağıdaki tanrı listesi metni²³, bu şehir ile bağlantılı yerleşmeleri sayması açısından önemlidir:

- 1 URU $U-u\check{s}(!)-\check{s}a$ **D**IŠ TAR URU $La-a-an-ta$
- 2 **D**Ta- $ru-up-\check{s}a-ni-i\check{s}$ **D**Mu- $ua-at-ti-i\check{s}$
- 3 **D**P $\acute{t}-p\acute{t}-ra-a\check{s}$ **D**MA $\check{H}$ URU $\check{S}a-[h\check{a}]-ni(!)-ia$ ²⁴
- 4 **D**Na- $ua-ti-ia-al-la-a\check{s}$ **D**INGIR^{ME.EŠ}[LÚ]^{ME.EŠ}
- 5 **D**INGIR^{ME.EŠ} **M**UNUS^{ME.EŠ} **KUR.KUR**^{ME.EŠ} **İD**^{ME.EŠ}
[$hu-u$]- $ma-an-te-e\check{s}$
- 6 URU $Hur-ni-ia$ ²⁵ **D**GAZ.BA.A.A
- 7 **D**LAMA **D**GAZ.BA.A.A **D**INGIR^{ME.EŠ} LÚ^{ME.EŠ}

²⁰ KUB XXIII 91 Rs. (IV) 10.

²¹ CTH 698=KBo XIV 142 III 31-34. Eski Hitit Dönemi'nde uzun süre bir tüccar karargâhi olarak işlev görmüş (CTH 19=KUB XI 1 I 9-11) olan *Zallara*'da İ.Ö. XIII. yy.da (A. Ünal, bu metnin içeriğinin Asur Ticaret Kolonileri Çağı'yla ilgili olduğunu düşünmektedir (Ünal 1997, 351).) fazla olan **NAM.RA**, tahıl, şarap, sığır, koyun, katır, merkep, gümüş, altın, lapislazuli taşı, Babil taşı, dağ kristâli, demir, bakır, bronz ve kalayın depo edildiği yerel bir tüccarlar kolonisinin kurulduğu görülmektedir (CTH 822=KBo XII 42+ABoT 49; Haider 1995, 71-72; Ünal 1997, 350). *Zallara* tüccarlarının bu maden ve eşyaları güney ya da güneybatı limanlarındaki pazarlardan aldıkları anlaşılmaktadır.

²² Mellaart 1974, 509 vd; Diğer lokalizasyon denemeleri için bk. Garstang 1944, 19; del Monte-Tischler 1978, 488 vd.; del Monte 1992, 190 vd.

²³ KUB LVII 87 I.

²⁴ II. *Muattalli*'nin dualarını içeren metinde (CTH 381=KUB VI 45 II 26-34) bu şehir, *Hurniia* ve *Zaruışa* şehirlerinden sonra *Harziuna* şehrinde önce anılmaktadır. Bu şehir hakkında yorumlar için bk. del Monte-Tischler 1978, 328; del Monte 1992, 132.

²⁵ *Kizzuātna*'da olduğu anlaşılan (Bo 86/299 III 48 **ŠÀ^{BI} KUR** URU $Ki-iz-zu-ua-at-ni$ **KUR** URU $Hur-ni-ia$ (Otten 1988, 22-23; Beckman 1996, 115; Karauğuz 2002, 102)) bu şehir, Ereğli civarından –belki İvriz– (KBo IV 10 Vs. 28; Bo 86/299 I 48; Otten 1988, 12-13; van den Hout 1995, 30; Beckman 1996, 104, 110; Karauğuz 2002, 87, 95) *Kizzuātna*'ya geçişte kullanılan bir geçit üzerinde yer almış olmalıdır (del Monte-Tischler 1978, 126-127; del Monte 1992, 44).

- 8 **DINGIR**^{ME.EŠ} **MUNUS**^{ME.EŠ} **KUR.KUR**^{ME.EŠ} **ÍD**^{ME.EŠ}
 ħu-u-ma-an-te-eš
- 9 [URU] Ĥu-piš-ša-na-aš²⁶ URUDu-un-na-aš²⁷
- 10 [URUZa]-al-la-ra-aš **HUR.SAG** Ša-pa-ra-aš-[ša-na-aš]

Yine *Telipinu* Fermanı'nda²⁸ *Lanta* (=Karaman²⁹)'dan sonra anılan şehir, III. Ĥattušili'nin yıllıklarını içeren metinde³⁰ şu şehirlerle ilgili olarak geçer:

- 5 **KUR** URU $\bar{U}$ a-al-ma **KUR** URU $\bar{U}$ a-at-t[a-ru-ua³¹
- 6 **KUR** URUNa-ħi-ta **KUR** URUŠal-lu-ša **KU[R**
- 7 **KUR** URUŠa-an-ħa-ta **KUR** URUŠu-ri-i[m-ma **KUR**
- 8 **KUR** URU $\bar{U}$ a-al-ua-ra **KUR** URUĤa-ua-li-<ia> **KU[R**
- 9 **KUR** URUI-na-aš-ša-ra **GIŠ**TUKUL-iš-ši pa-r[a-a tar-na-an-ta-at
- 10 **KUR** URUKu-ua-ap-pa-aš-ša³² a-ar-aš-ki-i[t nu ki-e
KUR.KUR^{MEŠ}]

²⁶ Klasik Dönem Kybistra/Ereğli ile eşitlenen bu şehir için bk. del Monte-Tischler 1978, 117-119; del Monte 1992, 42.

²⁷ *Tarĥuntašša* Krallığı'nın sınırları içinde dolayısıyla Aşağı Ülke'de olduğu anlaşılan bu şehir (Bo 86/299 II 15-20) kanaatimize göre Ereğli civarındaki (KBo IV 10 Rs. 2; KBo V 3 I 56, V 9 IV 7; KBo VI 28 Ay. 39; ABoT 24 II 24; Bo 86/299) geçitlerde aranmalıdır. Bu metinde, *Dunna* ile *Zallara* aynı özelliklere sahip olması göz önüne alınarak belki birlikte anılmış olabilir. Yani *Dunna*, Ereğli civarında önemli bir geçit ya da geçide yakın bir yerde, *Zallara* ise Karaman geçitlerinde idi. Bu şekilde düşünülmeyi takdirde, III. Ĥattušili'nin yıllıklarını içeren metinde (KUB XXI 6a Rs. III 5-8) sayılan ve denize sınır olan yerleşmeleri Ovalık Kilikya sahilinde aramız gerekecek ve bu da durumu oldukça güçleştirecektir.

²⁸ KUB XI 1 I 9.

²⁹ del Monte-Tischler 1978, 242-243; del Monte 1992, 93.

³⁰ KUB XXI 6a Rs. III.

³¹ Metnin yeniden düzenlenmesi için bk. Gurney 1997, 130-131.

³² *Kuū ala(?)pašša* şeklinde okunması genellikle teklif edilen bu şehir ismi hakkındaki yorumlar için bk. Gurney 1997, 130⁸.

- 11 *hu-u-ma-an-ta har-ga-nu-ut na-at-kán* [
 12 *še-er-ši KUR URU*Za-al-la-ra-aš **ZAG**-aš e-e[š-ta ke-e-ez-ma-
 aš-ši]
 13 **KUR ŠAP-LI-TI ZAG**-aš e-eš-ta [*ke-e-ez-ma-aš-ši*]
 14 **KUR URU**Har-zi-ú-na-aš **ZAG**-aš e-[eš-ta
 5 *Ualma* ülkesi, *Uatt*[aruua ülkesi
 6 *Naḫita* ülkesi, *Šalluša* ülkesi, [ ] ülkesi,
 7 *Šanḫata* ülkesi, *Šuri*[mma] ülkesi, [ ] ülkesi,
 8 *Ualuara* ülkesi, *Ḫauali*<ia> ülkesi, [ ] ülkesi,
 9 *Inaššara* ülkesi silahını [bıraktı.]
 10 *Kuu appašša* ülkesi gelmeyi bıraktı [ve o, bu ülkelerin]
 11 hepsini mahvetti ve onları yağmaladı. Ve onu [
 12 Yukarıdaki *Zallara* ülkesi onun sınırı id[i. Bu yöndeki]
 13 Aşağı Ülke onun sınırı idi. [Öbür yönde]
 14 *Harziúna* ülkesi onun sınırı i[di.

CTH 106 ve Bo 86/299 antlaşmalarında *Ualma* ülkesinin, Tarḫuntašša ülkesinin batı komşusu; *Naḫita*, *Šalluša*, *Šanḫata*, *Šurimma*, *Ualuara*, *Ḫaualiya*'nın ise Tarḫuntašša ülkesinin denize sınır olan şehirleri arasında geçtiği iyi bilinmektedir³³. Ayrıca Karaman'ın güneyine yerleştirilen *Inaššara* ve *Kuu appašša* (=Kabassos³⁴) ile Lykaonia'ya sınırı içine dahil edilen *Harziúna*³⁵ da Hitit çiviyazılı belgelerinden tanınmaktadır. Dolayısıyla Zallara, kanaatimize göre Karaman'dan sonra bir geçit üzerinde ve sahilden önce aranmalıdır.

³³ Otten 1988, I 64, 58, 57, 53; van den Hout 1994, I 31, 30, 29; Beckman 1996, 104-107; Karauğuz 2002, 85-92.

³⁴ Kappadokia'nın güneyinde bulunan bu Klasik Dönem yerleşmesi için yapılmış yorumlar için bk. del Monte-Tischler 1978, 141, 231-232; del Monte 1992, 89.

³⁵ del Monte-Tischler 1978, 93; del Monte 1992, 33.

Karaman'ın güney kesiminden yol, Gülnar yönüne ve Keben Hitit kaya anıtının³⁶ hemen altında bugün hâlâ ayakta duran taş döşeli yol üzerinden, genellikle Silifke³⁷'ye yerleştirilen *Ura*³⁸'ya dolayısı ile sahile inmiş olmalıydı.

Bu görüşümüz Antik Dönem'de, Karaman (Laranda)'dan güneye inen Dağpazarı (Coropissus?), Uzuncaburç, Silifke (Seleukeia) ve Uzuncaburç'un kuzeyinde bulunan Kırobası güzergâhıyla sağlandığını gösteren ve çoğu yanmış ve okunamaz durumdaki mil taşları ile doğrulanmaktadır³⁹.

Karadağ'ın kuzeyinden doğu yönüne ise, yol, Gövezli Höyük (Harita I:105) güzergâhı ile Ereğli'ye kadar ulaşmış olmalıydı⁴⁰. Nitekim Roma Dönemi'nde de Karadağ'ın kuzeyinde taş döşeli taşıt yolu bağlantılı ve anayol olarak işlev gören Kayacık, Ortaoba ve Hasanoba'dan Karadağ'ın doğusunda bulunan Akgöl'e kadar muhafaza edilmiş yolun Ereğli'ye kadar uzanmış olması⁴¹ bu görüşümüzü desteklemektedir. Bu yol aşağıda söz edeceğimiz Hellenistik-Roma Dönemlerinde de kullanılmış olup, doğu yolu olarak bilinen ana yola bağlanmış olmalıydı.

Öte yandan II. *Muattalli*, tahta çıktığı yıllarda *Arzaua* ülkelerinde bazı karışıklıkların baş göstermesi üzerine duruma hakim olmuş⁴² ve yaklaşan Hitit-Mısır savaşı sırasında başkenti *Tarhuntaşša*'ya taşıma kararı almıştı⁴³. Şüphesiz bizi burada ilgilendiren onun bu kararı almasındaki

³⁶ Taşyürek 1976, 97 vd.

³⁷ Ramsay 1960, 396

³⁸ Bilindiği üzere Hitit Devleti için *Ura*, kıtlık yıllarında Suriye'den gelen hububat yüklü gemilerin yüklerini boşalttıkları bir liman şehri idi (RS 26.158 Haider 1995, 89⁶³; Bo 2810 II Vs. 14' *na-an I-NA URUÚ-ra na-aš-ma URUÚLa-aš-ti-x[-] 15' kat-ta iš-ḫu-ua-a-an-du*; Klengel 1974, 172 vd.). Mavi yünü ile ünlü olan (IBoT III 99, 5' *ú-te-er SÍG ZA.GIN-ma-ua URUÚ-ra-az ú-te-er*) bu liman şehri Kelenderis-Aydıncık'a (Beal 1992, 69, 73); Silifke Mersin karayolunun 35. km.sinde bir liman şehri olan Elaiussa Sebaste=Ayaş Limanı'na yerleştirilirken, daha ziyade Silifke olabileceği üzerinde durulmuştur (Bu ve diğer lokalizasyon demeleri için bk. del Monte-Tischler 1978, 458; del Monte 1992, 179; Beal 1992, 66¹¹⁻¹⁴; Haider 1995, 107). Geçtiği Hitit, Ugarit, Alalah, Mezopotamya ve Mısır kaynakları için bk. Haider 1995, 70 vd.

³⁹ French 1996, 99-100.

⁴⁰ Ramsay 1960, 396.

⁴¹ French 1996, 9, 107-108.

⁴² Beckman 1996, 82-88; Karauğuz 2002, 139-148.

⁴³ CTH 81 II 52-53 (Otten 1981, 14-15).

sebebin dini ya da siyasi olduğu değil⁴⁴, buraya gelişte kullandığı yollardır. Dolayısıyla II. *Muuattalli*, *Tarhuntašša* ve Kadeš'e ulaşmada kanaatimize göre şu yol güzergâhlarından birini kullanmış olmalıdır:

a- Dualarından bölgede bazı tapınaklar kurduğu ve şahsi tanrısı **DU** *pihaššašši*- için özel ayinler düzenlediği bilinen⁴⁵ II. *Muuattalli*, Tuz Gölü'nün batı istikametinden Konya Ovası'na dolayısıyla *Tarhuntašša*'ya inmiş ve Filobad Çayı (Meram), Kaşınhamı (Kırk Pınar), Çumra Ovası'nda bulunan Çarşamba Çayı, Okçu Höyük (Harita I: 158) ve Kızıldağ üzerinden güneye ulaşmış olmalıydı⁴⁶ (Harita II).

Ancak bu güzergâhtan ayrı olarak Bozdağların hemen eteğinde bulunan ve Osmanlı/Bizans Dönemi'nde de '*Hacı Yolu*' olarak adlandırılan⁴⁷ Eğri Bayat (Harita I: 48) üzerinden İsmil Ovası'nın da kullanılmış olması ihtimal dahilindedir⁴⁸. Fakat uzun, susuz ve erzak temin etmenin zorluğu nedeniyle bu yol ordunun geçmesi için elverişli değildir. Ancak Çumra Ovası üzerinde bulunan Çarşamba Çayı'ndan ordunun su ihtiyacının karşılanması ve çay boyunca yerleşmelerin varlığından dolayı bu yolun tercih edilmesi çok kuvvetli bir ihtimaldir.

b- Eğer Tuz Gölü'nün doğusundan Konya Ovası'na inmiş ise, o zaman muhtemel yol, Aksaray üzerinden IV. *Tuthaliya*'nın sunak şeklinde hiyeroglif yazıtlarının ele geçtiği Eskişehir (Emirgazi) güzergâhını izleyerek Tarsus-Adana'ya ulaşmış olması muhtemeldi. Çünkü Roma Dönemi'nde –yukarıda söz ettiğimiz gibi– bu yönden Karadağ'ın kuzey tarafında ovanın içinden geçen bir kuzey yolu vardı⁴⁹. Buradan Ereğli (*Hupišna*)'ye ulaşan yol, Porsuk Höyük (*Šaliia*)-Çiftehan üzerinden Tarsus'a ulaşmış olmalıydı (Harita II). Muhtemelen İ.Ö. 51 yıllarında Cicero da Kilikya'ya geçişte bu yolu takip etmişti⁵⁰.

⁴⁴ Bu tartışmalar için bk. Singer 1998, 539-540; Houwink ten Cate 1984, 68 vd.

⁴⁵ KBo IX 98+KUB XL 46 I 6-9.

⁴⁶ Bu güzergâhın daha sonraki dönemlerde de kullanıldığına dair bk. French 1996, 103; fig.3.

⁴⁷ French 1996, 103.

⁴⁸ Krş. Garstang 1943, Plate XVII; Macqueen 1968, fig. 11.

⁴⁹ French 1996, 104.

⁵⁰ French 1996, 104.

I. 2

Bu bölümde ise, Orta Anadolu'nun güneyi/Konya Ovası ile Akdeniz arasında doğu-batı yönlü olarak uzanan Toros Dağ silsilesi üzerindeki yollar takip edilecektir. Bu takipte yukarıda sunulan plandan farklı olarak, aşağıda anlatılacak yol ağı üzerinde İ.Ö. II. Bin Dönemi'ne tarihlendirilebilecek –birkaç merkez dışında– yerleşmenin olmamasından dolayı ova- dan, Akdeniz'e geçişte önemli bir role sahip olan yolların, **ana** ve **tâli** yollar kavramı şeklinde anlatılması planlanmaktadır. Çünkü ova üzerinde her dönem izlenebilen yollar dağlık kesimlerde kültürel boşluklardan dolayı takip edilemediğinden dönemsel bir izlenince yoluna gidilememektir.

Dolayısıyla aşağıda anlatılan tali yolların tamamı Orta Dağlık Kilikia ve Batı Yolu olarak bilinen ana yollara alternatif üretildiğini düşündüğümüz yollardır. Bu yolların ise İ.Ö. II. Bin yılında varlığı bilinen ovadaki yolların uzantısı olduğu kestirilememektedir.

Bilindiği üzere, Antik Dönem'de korsanlarıyla ünlü olan Dağlık Kilikya Bölgesi (Kilikia Tracheia), Orta Anadolu ile Akdeniz kıyıları arasında bir duvar gibi uzanır. Gemi yapımında kullanılan sedir ağacı yönünden zengin olan bölgeye Asurlular Dönemi'nde başlayan müdahalelerin Roma Dönemi'nde de artarak devam ettiği ve bu müdahalelerin korsanlık faaliyetlerini tetiklediği görülmektedir⁵¹.

Akdeniz kıyıları ile iç içe yaşayan korsan İsaerialılar'ın askeri üssü kolumundaki Toros Dağları'ndan Orta Anadolu'ya ve Akdeniz kıyılarına uzanan ana yollara ek olarak bir çok tâli yolun olması, bu korsanlık faaliyetlerinin ruhuna da uygun düşmektedir. Biz burada bilinen ana yolları ve bu ana yol çevresinde gelişen tâli yolları –bölgeye Akdeniz kıyısından iç kesime uzanan yörük yolları ile kiracı ve posta yolu olarak adlandırılan güzergâhları– ele alacağız.

Ana Yollar

Bilindiği üzere, insanoğlu her dönemde, ulaşım için, yaşadığı arazinin topografik yapısına göre en kısa ve en zahmetsiz yolları tercih etmiştir. Eşyanın doğasına uygun olarak bu durum çağlar boyunca sürüp gitmiştir.

⁵¹ Atlan 1970, 141 vd.

Yani, bu ana yollar, Anadolu coğrafyası üzerinde batıdan doğuya, kıyıya paralel olarak uzanan Toros Dağ blokları arasındaki vadilerden geçit bulup Konya Ovası'ndan Akdeniz kıyılarına kadar uzanmaktadır. Söz konusu yollar, Antik Dönemde Akdeniz dünyası ile Konya Ovası arasındaki ticari ve kültürel taşımacılığın da yükünü çeken başlıca yollar olmalıydı.

Konya Ovası ile Akdeniz kıyısı arasında bugün de kullanılmakta olan üç ana yol vardı.

a- Bugünkü Gülek Boğazı'ndan Tarsus'a inen *Doğu Yolu*⁵².

b- Akseki'den güneye doğru inerek, Antik Dönem'deki İsaوريا-Pamphylia sınırında bulunan bugünkü Alanya'ya ulaşan *Batı Yolu*⁵³ (Harita I:341-160-55-339).

c- Bugünkü Karaman'dan Mut'a ve buradan da Silifke'ye inen *Orta Dağlık Kilikya Yolu*⁵⁴.

Bu son ana yol, günümüzde Ermenek, Mut ve hatta Gülnar merkezli olarak birçok kollara ayrılıp Konya Ovası ve Akdeniz kıyılarına geçişi sağlamaktadır (Harita I: Alahan-308-111-294-302).

Bilinen bu ana yollara ek olarak Anadolu içlerinden Akdeniz kıyılarına, anayol olmasa da birçok tâli yolun uzandığını düşünmekteyiz. Biz, burada *Orta Dağlık Kilikya Yolları* ile kısmen *Batı Yolu*'na bağlanıp Konya Ovası'ndan Akdeniz kıyılarına inen olası tâli yolları bölgede yaptığımız araştırmalar ışığında değerlendireceğiz.

---

⁵² Yol, Tabula Peutingeriana'da da belirtilmiştir. XIX. yy. seyyahlarından Irby ve Mangles'in Anadolu'ya yaptıkları geziler sırasında söz konusu bu doğu yolunu kullanarak Tarsus'a ulaştığı bilinmektedir (Irby-Mangles 1823, 524 vd.). Ayrıca Bizans Dönemi'nde Gülek Boğazı hakkında geniş bilgi ve bibliyografya için bkz. W. Ruge "Kilikia Pylai", *RE*, XI/1, 289-390; Ramsay 1960, 395; Hild-Restle 1981, 263-264; Hild-Hellenkemper 1990, 131, 387; French 1996, 99. Tarsus'un doğu kesimi yol ağı için bkz. Alkım 1959, 59-78.

⁵³ P. Servilius Vatia, İsaوريا korsanlara karşı bölgenin başkenti İsaوريا'ya gelirken bu güzergâhı kullanmış olmalıdır (Ormerod 1951, 355 vd.).

⁵⁴ Belke 1984, 94; Hild-Hellenkemper 1990, 131, 139-140; French 1996, 99. Bu yol Tabula Peutingeriana'da Seleukeia yerine Pompeiopolis'e getirilmiştir.

Tâli Yollar

Orta Dağlık Kilikya Yolu olarak adlandırılan ana yolun, Ermenek, Mut ve Gülnar merkezli olarak birçok bağlantıları vardır. Söz konusu yollar:

a- *Orta Dağlık Kilikya Yolu* denilen Karaman (Laranda)-Mut (Ninika-Klaudiopolis)-Ermenek (Germanikopolis)-Silifke (Seleukeia) ana yolu, Karaman'dan sonra Sertavul Geçidi'ni aşarak önce, önemli yayla kentlerinden olan Mut (Ninika-Klaudiopolis)'a ulaşır. Bu yol burada ikiye ayrılır. Yolun ilki Kırbaşı (Mona), Uzuncaburç (Olba) üzerinden kıydaki Susanoğlu (Korasion), Kızkalesi (Korykos) ve Silifke'ye (Seleukeia) ulaşır⁵⁵.

Diğeri de Göksu'nun batısından geçerek Balabolu'dan (Adrasos) Ermenek'e (Germanikopolis) gelir⁵⁶ (Harita I:308-307-259-245). XIX. yy. batılı seyyahlarından Davis, İsauria Bölgesi'ni ziyareti sırasında bu yolu kullanarak Ermenek'e gelmiştir⁵⁷. Bugünkü Ermenek-Mut yolu, Ermenek yakınlarındaki Çamlıca (Muhallar) Köyü'ne kadar Antik Dönem'de de var olan bir yoldur. Hatta bu yol üzerinde bir Roma Köprüsü'nün yazıtı bulunmaktadır⁵⁸. Bu yol, Çamlıca Köyü yakınlarındaki Damlaçalı Ören Yerini takip ederek Balabolu'ya (Adrassos) ulaşmaktaydı⁵⁹.

b- Ermenek'e ayrılan bu yola bir ana yol iki Göksu'nun birleştiği Suçatı Köyü yakınlarında bağlanarak Kuskan-Demirözü-Bereket-Şeyhomer-Ardıçpınarı (Libas)-Duruhan ve Karaseki üzerinden Gülnar'a ve Aydıncık'a (Kelenderis) doğru ulaşır⁶⁰ (Harita I: 324). Yine batılı seyyahlardan Olivier⁶¹, Kinneir⁶² ve Leake,⁶³ bölgeyi ziyaretleri sırasında bu güzergâhtaki yolu kullanmışlardır.

⁵⁵ Hild-Hellenkemper 1990, 131; Zoroğlu 1994, 25. Bu yol üzerindeki Kırbaşı yakınlarında yanmış ve okunmaz durumda mil taşları bulunmuştur. French 1996, 99.

⁵⁶ Bu güzergâhta Süngüllü Geçidi (Armut Beli) (rakım:1800 m.) vardır.

⁵⁷ Davis 1879, 351 vd.

⁵⁸ Bean-Mitford 1970, No:251.

⁵⁹ Mitford-Andrews 1980, 1249.

⁶⁰ Zoroğlu 1994, 25.

⁶¹ Olivier 1801-1807, 302vd.

⁶² Kinneir 1818, 200 vd.

⁶³ Leake 1820, 114 vd.

c- Ermenek'e ulaşan yol ise Kazancı tarafından bugünkü İkizçınar-Çatalbadem (İrnebol-Eirenopolis) Köyü'ne, buradan da Anamur'a (Anemurium) iner⁶⁴. Bu yol üzerinde Kırkkuyu'da Severuslar Dönemi'ne ait bir mil taşı bulunmuştur⁶⁵ (Harita I: 247-329-322).

d- Bu yol İrnebol (Eirenopolis) yakınlarında Aydıncık'tan (Kelenderis) gelen bir başka yol ile de bağlantılıdır⁶⁶. Yani, Ermenek'ten sonra Görmel Köprüsü üzerinden geçen yol daha sonra çatallanarak biri İrnebol'dan

⁶⁴ Hild-Hellenkemper 1990, 131; Ayrıca yaylalarda konaklayan yörüklerin Akdeniz'e inerken takip ettikleri yollar ile yerli halkın 'Ayak Yolu' olarak adlandırdıkları yollar Antik Dönem yolları hakkında önemli bazı ipuçları vermektedir. Doğu yönünde söz konusu yörüklerin kullandığı bu yolların istasyonu Barcın ve Altıntaş Yaylası'dır ve güzergâhı ise şöyledir:

1-Barcın Yaylası-Başyayla-Ermenek-Görmel Köprüsü-Kazancı-Akpınar Yaylası-Anamur. (Harita I: Barcın Yaylası-250-242-255-245-247-229-322).

2-Barcın Yaylası-Başyayla-Serper Köprüsü-Güz Geçidi-Delallar Geçidi (Küçüksu ile Göksu'nun birleştiği yer)-Kazancı-Akpınar Yaylası-Anamur. (Bu yol 1. yoldan 40 km. kısadır.) (Harita I: Barcın Yaylası-250-255-245-329-322).

3-Barcın Yaylası-Sarıveliler-Daran-Akpınar Yaylası-Anamur. (Harita I: Barcın Yaylası-260-239-263-253-329-322). Söz konusu yollar hakkında geniş bilgi veren Barcın Yaylası Göçeri, Anamur Gerçe Bahşi Köyü'nden Kerim Balta'ya teşekkür ederiz).

Alanya'dan Ermenek'e çıkan yol ise, Evliya Çelebi'nin Ermenek'e gelirken izlediği şu güzergâh olmalıdır: Alanya-Tokar Yaylası-Söğütlü Dere-Kutdurlu-Humayran-Yalınca-Kızılhisar-Fariske (Göktepe)-Kaleboğazı-Lamuran (Lamos Köyü olmalı)-Ermenek (Germanikopolis) (Harita I:311-258-245-309). Bu yol üzerinde Göktepe'nin batısında Dikenli Alanı ile Çiğdem Dağı arasında Göktepe-Alanya yolu geçidi bulunmaktadır. Ayrıca, Alanya'ya inen diğer güzergâhlar şöyle olmalıdır: **1-** Mevliyet Mezarlığı (Göktaş Dağı'nın arkasındadır. Burada bir han yıkığı bulunmaktadır.)-Erik Deresi (Han var)-Alanya. (Harita I:260-251-252-311). Akdeniz kıyılarına açılmayı sağlayan bu yoldan gidiş-dönüş beş gün alıyordu. **2-** Sallan Köprü-Şıh Köyü-Mudanya Boğazı-Dim-Alanya. Gidiş-dönüş beş gün. **3-** Sallan Köprü-Avlağı Deresi-Şıh Köyü-Orta Çökele-Armutoğlu (At Meydanı yakınlarında)-Dim-Alanya. Gidiş-Dönüş beş gün.

⁶⁵ Hild-Hellenkemper 1990, 139.

⁶⁶ Anemurium antik yolu üzerinde, antik Eirenopolis kenti yakınlarındaki Sultan Alanı mevkiinde bulunan bir yazıt, bölge tarihi için de ayrı bir öneme sahiptir. Söz konusu yazıt bir sınıra işaret etmektedir. (Doğanay 2003, 145). Bu yazıt üzerinde: "Kapersos oğlu Killeos'un sınırı. Kalykadnos (Irmağı) kıyısındaki Seleukeia şehir ve halk meclisleri tarafından onurlandırılan Hermokrates, babası Killeos'un anısı ve şerefi için (bu eseri yaptırdı). cümleleri okunmaktadır. Harf yüksekliği 0.04 m. olan yazıt, İ.S. I. yy.'ın ortaları, İ.S. II. yy. sonu ya da III. yy. başlarında yazılmış olmalıdır. Yazıt, yukarıdaki çeviriden de anlaşılacağı üzere Dağlık Kilikia Bölgesi'ndeki bir kentin sınırını belirlemiş olmalıydı. Bu yazıtın çözümü, yorumu ve tarihlendirilmesi konusunda bizden yardımlarını esirgemeyen Mustafa Hamdi Sayar'a en içten teşekkürlerimizi sunarız. Bu yazıtı, daha sonra ayrıntılı olarak Mustafa Hamdi Sayar ile birlikte yayınlayacağımız için burada fotoğrafa yer vermedik.

(Eirenopolis) Anamur'a (Anemurium⁶⁷) diğeri ise bugünkü Bardat Yaylası'ndan Aydınçık'a (Kelenderis) iner⁶⁸ (Harita I: Gülnar-324). Ahmet Şerif, 1910 yılındaki bölgeyi ziyaretinde bu güzergâhtaki yolu kullanmıştır⁶⁹.

e- Ermenek'e (Germanikopolis) ulaşan bu yola batı yönünden Konya (İkonium)- Belören (Dalisandes)-Zengibar Kale (İsaura)-Hadim-Taşkent ve Sarıveliler üzerinden gelen bir tâli yol daha bağlanmaktadır⁷⁰. Hitit İmparatorluk Dönemi malzemesi veren Alibeyhöyüğü (Harita I: 82) ve Demir Çağı seramik özelliklerini yansıtan Cicek (Harita I: 222) ve Sarioğlan Höyük yerleşmesi (Harita I: 270), Ermenek Sığınak Tepe Höyüğü ile Roma Dönemi birçok küçük kentler bu yol üzerinde sıralanmıştır.

Belören (Sarioğlan/Dalisandes)'de yapılan yüzey araştırmasında İ.Ö. III.-II. bin yıl seramiklerinin bulunması⁷¹ söz konusu yolun Tarhuntaşşa ile kıyı arasında bağlantıyı sağladığını göstermesi açısından önemlidir. Bu yol güzergâhının Roma Dönemi'nde devam ettiği Kırkkuyu'da ele geçen ve Severus (İ.S. 193-211) Dönemi'ne tarihlenen bir mil taşı⁷² ile de doğrulanmaktadır. Bu yol, İkonium-Lystra-İsaura-Germanikopolis-Anemurium arasında, Augustus Dönemi'nde bölgede başlayan Romalılaştırma faaliyetleri⁷³ çerçevesinde '*Via Sebaste*' olarak bilinen yol inşası sırasında tekrar faaliyete geçirilen yollardan biri olmalıdır. Bu yöndeki yol, bugün de kullanılmakta olan önemli bir karayoludur. Söz konusu tâli yolun Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'nde de kullanıldığını, Ermenek yakınlarında son yıllarda bulunan bir kaya yazıtı sayesinde anlamaktayız⁷⁴ (Harita I: Konya-270-281-266-288-289-256-310-260-240-262-264-255-245-247-329-322).

⁶⁷ Ramsay 1960, 397.

⁶⁸ Bardakçı 1976, 314.

⁶⁹ Şerif 1999, 212 vd.

⁷⁰ Bu yol üzerindeki Taşkent'ten ayrılan bir başka tâli yol, Avşar (Olosada?)-Başayla (Lauzados)-Gargara (Neapolis) üzerinden Ermenek (Germanikopolis)'e ulaşıyordu (Hild-Hellenkemper 1990, 139). Bu yol Tabula Peutingeriana'da, Isaura'dan sonra kaybolmaktadır.

⁷¹ French 1984, 89 vd.

⁷² Bahar 1991, 45.

⁷³ Özsait 1980, 90.

⁷⁴ Ermenek (Germanikopolis) yakınlarında bulunan söz konusu bu yazıtı Mustafa Hamdi Sayar ile birlikte detaylı olarak yayınlayacağımız için burada fotoğrafa yer vermedik. Bu yazıt, Bizans

f- Bu yola, Sarıveliler tarafından gelip Göktepe (Fariske) Kaleboğazı'ndan geçerek Esentepe (Lamos) Köyü'ne doğru uzanan bir ara yolun eklendiğini, Göktepe (Fariske) Kaleboğazı'nda tespit ettiğimiz bir yol sayesinde öğrenmekteyiz⁷⁵ (Levha I: 2). Bu yol da olasılıkla Ermenek (Germanikopolis)'e bağlanmaktaydı. Evliya Çelebi, bu yol üzerindeki Fariske (Göktepe) Kaleboğazı denen yerdeki bir Orta Çağ kalesinin hemen yanından geçen bu yolu kullanarak Ermenek'e geçmiş olmalıdır⁷⁶ (Harita I: 260-258-245).

g- Karaman-Mut üzerinden Ermenek'e ulaşan yola, Karaman'ın güneybatısında bulunan Bucakkışla üzerinden de ulaşmayı sağlayan ve halk arasında '*Kıravga Yolu*' olarak bilinen bir yol daha bağlanır⁷⁷. Karaman'dan gelen yol Bucakkışla'dan geçtikten sonra Balkusan Köyü yakınlarında çatallanmaktadır. Yolun bir kolu Ermenek'e uzanırken diğer kolu ise Özlü, Alaçam ve Çamlıca'dan Mut-Ermenek yoluna bağlanır⁷⁸ (Harita I: 245-259-307). Bu yol Suçatından sonra, Göksu'nun batı kıyılarını izleyerek

---

Dönemi bölge yolları için önem taşımaktadır (Doğanay 2003, 158). Yerel karakter özelliği gösteren yazıt, büyük oranda tahrip olmuştur. Yazıt, buradaki kutsal bir yapıya ait ya da başlı başına bir sunu yazıtı olmalıdır. Okunabildiği kadarıyla yazıtın her iki yanında bulunan nişlere, buradan gelip geçen yolcuların sunuda bulunduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla İkonium-Isaura-Germanikopolis-Anemurium antik yolunun Erken Hıristiyanlık Dönemi'ne kadar kullanıldığını açıkça göstermektedir. Bu yol aynı zamanda 1960'lı yıllara kadar bölgenin posta ve kiracı yolu olarak işlev görmektedir. Geçişlik, bu yol üzerindeki istasyondur.

⁷⁵ Ayrıca Fariske ve Dumlugöze'den geçerek Alanya'ya inen bir tâli yolun Bizans Dönemi'nde kullanıldığı bilinmektedir (Hild-Hellenkemper 1990, 139). Ancak Fariske ile Dumlugöze arasında bulunan Yeldeğirmeni Tepesi'ndeki Orta Demir Çağı ve Hellenistik Dönem seramik malzeme veren kalenin de bu dönemden itibaren bu yolu kontrol ettiği anlaşılmaktadır.

⁷⁶ Evliya Çelebi, *Seyahatname*, İstanbul, 1985, IX, 30.

⁷⁷ Hild-Hellenkemper 1990, 131. Bu yol üzerindeki Ayıgözü (Oyluklu) Dağı eteklerinde Yellibel Geçidi (rakım: 2100 m.) bulunmaktadır.

⁷⁸ Bu anayola bağlı olduğunu düşündüğümüz ve güzergâh üzerindeki Roma Dönemi Nunu Kalesi, Ortaçağ'a ait Kuşu Hanı kalıntılarının bulunmasından, bir tâli yolun Karaman-Bucakkışla-Çukur Köyü-Bayır-Akcaalan-Balıcalar (Alata)-Kuşuhani-Atatürk yolundan-Başyayla'ya; Akcaalan'dan Yukarı Kızılcıca-Aşağı Kızılcıca-Zazadın (Kutlu Pınar)-Çura (Yeni Konak)-Göynükkışla-Dülgerler (Artanada)-Çakallar-Bademli ve Hadim Yerköprüsü'nden geçerek İsaura-Hadim-Germanikopolis'e bağlandığını düşünmekteyiz. Ayrıca bölgede, bu güzergâhtaki kiracı yolu (1960'lı yıllara kadar bölgede bir meslek grubu olan kiracılık, malların bir yerden başka bir yere taşınması idi. Özellikle buğday, tuz, sabun ve ağır olan yükleri belli bir ücret karşılığında taşıyan kiracılar aynı zamanda bölgenin rehberleri idi. Dolayısıyla kiracılar en kısa ve zahmetsiz yolları bilen kişiler idi.) olarak adlandırılan söz konusu güzergâh ise şöyledir: Kervansaray (Karahasan Geçidi'ne varmadan sağda)-Yumurta Pınarı-Kuşuhani-Kütlü Pınar-Mahram Gediği-Zivt Deresi (Han var)-Bağdat Kırı (Burası Papyrion kenti olarak lokalize etmek istediğimiz yerdir (Doğanay 2003, 202

Sütlüce (Zeyne), Çukurasma üzerinden Gülnar (Anaypazarı)'a ulaşılır. Yol Gülnar'da, Silifke ve Kazancı'dan gelen yolla birleşir ve Kelenderis (Aydıncık)'e iner. Bu yol Mut-Ermenek yolu ile birleşmeden önce Kızıldağ yakınlarında yine çatallanarak Alaçam ve Karatahta'dan Mut'a ulaşır⁷⁹.

Topografik yapının sağladığı olanaklar çerçevesinde vadi tabanlarını yararak nehre paralel devam eden ve bir çok kollara ayrılan Ermenek istasyonlu bu yollara Ramsay her ne kadar önemsiz dese de biz, bugün de yaygın olarak kullanılan Ermenek-Kazancı-Anamur yolunun bütün dönemlerde büyük bir öneme sahip olduğunu tahmin ediyoruz. Kırkkuyu'da bulunan mil taşı bu görüşümüzü destekler niteliktedir.

Bu kısımdaki yol üzerinde kurulmuş olan Eirenopolis kenti, bu yolun sağladığı stratejik bir konum dolayısıyla kurulmuş olmalıdır. Laranda-Bucakkışla-Ermenek yolu üzerindeki büyük Nunu Kalesi'ndeki yazıt da yolun bu kısmının önemine işaret etmektedir⁸⁰. Bu yol bugün oldukça kısa olması sebebiyle, Ermenek-Mut-Karaman yoluna bir alternatif olarak kullanılmaktadır.

Buraya kadar ele aldığımız yollar, Dağlık Kilikya Bölgesi'nin doğusundan Konya Ovası ve Akdeniz kıyılarına inen Orta Dağlık Kilikya ana yolu ve bu yola alternatif olarak doğan tâli yollardır. Şimdi ise, *Batı Yolu* diye adlandırılan yola alternatif olarak üretilen, bölgenin batısındaki, Konya Ovası ile Akdeniz kıyılarını birbirine bağlayan diğer tâli yoları ele almak istiyoruz.

Batı Yolu dediğimiz yol ve yakın çevresi Antik Dönem'de İsauria olarak bilinen bölgenin kalbi durumundadır ve Romanın İsaerialı korsanlara müdahalesi de daha çok bölgenin batısında yoğunluk kazanmıştır. Çünkü, bölgenin başkenti de bu yönde idi. Romanın Akdeniz'deki egemenliğini zedeleyen İsaerialı korsanlara karşı Roma Devleti bölgede bir takım yol yapım çalışmalarına girişmiştir⁸¹. Bu yollardan bilinenleri şunlardır:

---

vd.)-Kızılca-Salavat-Başkışla-Özkes (Han yıkığı var)-Karaman (Harita I: 260-235-248-309. Söz konusu bu yollar hakkında bilgi veren Ali Doğanay'a teşekkür ederiz). Bu göçer izlenceleri yanıltıcı olsa bile, güzergâh üzerinde rastlanmış olan Ortaçağ han kalıntıları, bu yol ağının Antik Dönemde de kullanıldığını gösterecek veriler açısından umut vericidir.

⁷⁹ Zoroğlu 1994, 25 vd.

⁸⁰ Yılmaz 1999, 102.

⁸¹ Cronin 1902, 125 vd.

a- Pisidia Antiokheiası'ndan (Yalvaç) başlayan ve Karalis (Beyşehir) Gölü ile Trogitis (Suğla) Göllerini izleyerek Yalühyük Harmanpınar Leonopolis (Bozkır) ve İsaura'ya ulaşan yol (Harita I: 341-184-55-339-85-285-274-276-191).

Bu yol, Antiokheia Kolonisi kurulduktan sonra yapılmış olmalıdır⁸². Romalı komutan S. Quirinius'un Homanadeisler'i yendiği sırada kullandığı yol bu yoldur⁸³.

b- İkonium'dan (Konya) gelip Lystra'dan (Hatunsaray) geçerek İsaura'ya ulaşan yol⁸⁴ (Harita I: 77-191).

Yol, Lystra'dan (Hatunsaray) sonra Trogitis (Suğla) Gölü'nün kenarındaki Sedaseis'ten (Akkise) ilk yola bağlanarak İsaura'ya ulaşmış olmalıydı.

Lystra (Hatunsaray)-Sedaseis (Akkise) yolu bugün de faaliyettedir. Bu yol üzerinde tespit edilen bir mil taşı ve bir han yıkığı, bu yolun Antik Dönem'de de kullanıldığını göstermektedir. Bu yola bağlanan bir tâli yol ise Lystra'dan (Hatunsaray) Kavak Köyü'ne, buradan da Akören-Apa-Tahtalı-Aydinkışla Köyleri üzerinden İsaura Nova'ya uzanmaktadır⁸⁵.

İkonium-Dalisandes (Belören)-Germanikopolis (Ermenek)-Kelenderis (Aydıncık)-Anemurium (Anamur) yolu, batı yöndeki Dalisandes'te (Belören) dört kola ayrılmaktadır.

a- Dalisandes'ten (Belören) Laranda'ya⁸⁶ (Harita I: 270-208-309)

b- Dalisandes'ten (Belören) İsaura'ya⁸⁷ (Harita I: 270-191)

c- Dalisandes'ten (Belören) Germanikopolis (Ermenek)'e⁸⁸ (Harita I: 270-281-266-288-289-256-310-260-240-262-264-242-255-245)

---

⁸² Cronin 1902, 125 vd.

⁸³ Strabon, Geographika, XII, C-569.

⁸⁴ Hild-Hellenkemper 1990, 131, 138. Bu yol güzergâhındaki miltaşları için bk. French 1994, 29.

⁸⁵ French 1984, 96; Harita III:167.

⁸⁶ Hild-Hellenkemper 1990, 131.

⁸⁷ Hild-Hellenkemper 1990, 131.

⁸⁸ Hild-Hellenkemper 1990, 131.

d- Dalisandes'ten (Belören) İkonium'a⁸⁹ (Harita I: 270-222-221-82)

Bugünkü Konya-Bozkır yolu Belören'den (Sarioğlan) geçmektedir. Fakat Konya-Bozkır arasında 1940'lı yıllara kadar daha kestirme bir yol vardı. Bu yol Yolören (Fart) Köyü, Pınarcık, Mavi Boğaz, Kaya Kızı, Palamutlu Kır, Saraycık Köyü, Apa Köyü, Akhan ve Çarıklar Köyü üzerinden Konya'ya ulaşıyordu (Harita I: 276-77).

Bölgenin batısından Akdeniz kıyılarına inen yollar:

a- D. French'in de söz ettiği gibi Leontopolis (Bozkır)-İsaura-Belören (Sarioğlan)-Laranda (Karaman) ve Claudiopolis (Mut) üzerinden Seleuceia'(Silifke) ulaşan yol⁹⁰ (Harita I: 276-191-270-208-309).

b- İsaura Nova-Bozkır-Üçpınar Kasabası-Hadim-Ermenek-Anamur ve Kelenderis'e (Aydıncık) inen yol (Harita I: 191-288-289-256-310-260-240-262-264-255-245-247-324).

c- Bozkır yakınlarındaki Sarot Yaylası'ndan geçmiş olduğunu düşündüğümüz İsaura ve Leontopolis'i Akdenize bağlayan kestirme yol⁹¹ (Harita I: 191-280-338-337-325-311).

⁸⁹ Hild-Hellenkemper 1990, 131.

⁹⁰ French 1984, 85; Hild-Hellenkemper 1990, 131.

⁹¹ Alanya'ya indiğini düşündüğümüz diğer yollar ise bugün Barcın Yaylası ve Sarot Yaylası yörüklerinin kullandığı Barcın Yaylası-Gümüldürüm-Gevne Yaylası-Alanya (Harita I:Barcın Yaylası-246-311) yolu (Nitekim Altıntaş Yaylası yörüklerinin de aynı yol güzergâhı ile güneye indiği bilinir.) ve İsaura-Leontopolis-Çat Köyü-Söğüt Alanı-Çat Yaylası, Sarot Yaylası, Değirmen Öreni-Han Yıkığı-Böğürdelik-Merdiven Gediği-Alaybeyler-Karaboynuzlar-Kızıl Oluk- Kuruca-Pınar Başı-Gündoğmuş (Eksene)-Hacı Obası-Dere Ağzı ve Alanya. (Harita I:191-276-280-338-337-325-311), İsaura-Leontopolis-Çat Köyü-Sorkun Köyü-Karacahisar Köyü, Sarot Yaylası-Dipsiz Göl-Çardak Alanı-Çat Ayağı-Maden Zıymon-Akseki ve Manavgat'tan Side. (Harita I:191-276-280-333), Sarot Yaylası- (Han yıkığı var) Böğürdelik-Çenger-Göktepe-Akseki-Alanya. (Harita I:280-Akseki-325-311), Sarot Yaylası-(Han yıkığı var) Böğürdelik-Merdiven Gediği-Susam Beli-Kuruca-Gündoğmuş- Alanya. (Harita I:280-338-337-325-311), Sarot Yaylası-Dipsiz Göl-Dibektaş-Alaca Beli-Kızıl Kuyu-Dongrul-Zomana-Akseki-Alanya. (Harita I:280-337-325-311), Leontopolis (Bozkır)-Gücen Boğazı-Demir Kapı-Susam Beli-Baş Han Boğaz Han-Gelesandra-Pembelik-Nar Ağacı-Kırk Dönmeler-Alara Vadisi-Güzelbağ-Şarapsa Han-Korakesium (Alanya). (Harita I:276-283-280-338-337-325-311). Bu son yol, düzensiz biçimde döşenmiş taşlarla yapılmıştır (Ercenk 1992, 361 vd.).

II. Sonuca Dair Tartışmalar

Dağlık bölgelerden geçen yolların seçiminde haberleşme/iletişim sisteminin göz önünde bulundurulmasının yanında, en büyük etkenin, özellikle Hitit İmparatorluğu'nun zayıflayarak, devletin bir kargaşa ortamına sürüklenerek, güvenlik kaygısına düştüğü dönemde, yolların/yerleşmelerin ovalardan ziyade stratejik öneme sahip geçitlere (Harita I: 43-51, 59, 67, 77, 111, 143, 153) kaydırılmış olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Stratejik öneme sahip olan bu yolların ve geçitlerin bölgede Demir Çağı'nın başlarından itibaren daha sonraki dönemlerde de (Harita I: 35, 36, 43,50, 49, 51, 67-68, 75, 161, 190-191, 91, 196) önemini koruduğunu söyleyebiliriz. Şüphesiz bu dönemlerde ova boş bırakılmamış ova üzerinde de yerleşmeler görülmüştür.

Ovalardan geçen yolların seçiminde ise, daha çok askeri ve ekonomik/ticari gereksinmelerin büyük etken olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Harita I dikkatlice incelendiğinde, Konya Ovası üzerindeki yerleşmelerin büyük bir kısmının Asur Ticaret Kolonileri ve Eski Hitit Çağı'nda yoğunlaştığı görülür. Bu yerleşmeler içinde, Harita I: 4-5, 8, 11, 25, 30, 63-64, 68, 71-73, 78-82, 86-88, 92-95, 104, 114-116, 158 sayılabilir.

Yukarıda da söz ettiğimiz gibi, çalışma bölgesinin doğu ve güney ovalık kesimindeki bu yolların II. *Muuattalli*, İskender ve Kyros tarafından tercih edilmesi⁹², (özellikle Çarşamba Çayı, İvriz Suyu ve Göksu Nehri civarında suyun bol olmasından dolayı) söz konusu yolların askeri yollar olduğu kanısını da güçlendirmektedir.

Yine XIX. yy. seyyahlarının, bölgenin doğusundaki yolları tercih etmelerinin bir sebebi de, ulaşım olanaklarının yanı sıra barınma ve güvenlik kaygısından dolayı olmalıdır.

Ayrıca, *Doğu Yolu*, *Batı Yolu* ve *Orta Dağlık Kilikya* ana yollarının, tarihin en erken dönemlerinden başlayarak kullanıldığını ve günümüze kadar varlığını devam ettirdiği anlaşılmaktadır. Bu ana yolların Konya Ovası-Akdeniz arasındaki her türlü aktivitenin yükünü asırlarca çekmiş

---

⁹² Aynı güzergâh daha sonraki dönemlerde de F. Barbaros (Eickhoff 1977, Karte 7) ve Osmanlı Sultanı IV. Murat (Sahillioğlu 1988, 59-60) tarafından da askeri amaçlı kullanıldığı bilinmektedir.

olduğu söylenebilir. Söz konusu ana yollara bağlı olan tâli yolların ise sonradan ana yollara alternatif olarak doğduğu ve daha çok dağlık iç kesimlerindeki irili ufaklı yerleşmelere savunma ve saldırı amaçlı olarak yapıldığını düşünmekteyiz.

Ayrıca bölgenin bilinen ancak eksik olan bazı yol ağlarının tespit edilmesinde yeni güzergâhların varlığı söz konusudur. Bu bağlamda bilinen yollar konusunda deliller ve eklentiler kapsamında Orta Anadolu'nun güneyi ile Akdeniz kıyıları arasındaki yol şebekesine eklemeler yapılmıştır.

Nitekim gerek F. Hild-H. Hellenkemper ile K. Belke'nin kaleme aldıkları çalışmalarda olsun ve gerekse bugüne kadar benzer konuların ele alındığı diğer çalışmalarda olsun, bilinen ana ve tâli yollara alternatif olarak tercih edilen ara yollara bu çalışmamızda yer verilmiştir. Daha çok yöreklerin ve XIX yy. kiracılarının tercih ettikleri söz konusu bu ara yollar, bilinen diğer yollardan daha kısa olmasından dolayı her dönem kullanılmış olmalıdır.

Bilinen bazı tâli yollara ise, çalışmada birtakım yenilikler eklenmiştir. Mesela; İkonium-Lystra-Isaura-Germanikopolis-Anemurium yolu üzerinde daha önce tespit ettiğimiz bir kaya yazıtı ve hemen yanındaki nişler, söz konusu yolun Erken Hıristiyanlık Dönemi sonuna kadar kullanıldığının bir kanıtı olsa gerektir.

Buna ek olarak, Pharax (Göktepe) Yeldeğirmeni Tepesi'nde bulunan ve bol Hellenistik seramik örnekleri veren bir kale yapısı sayesinde, kaynaklarda anılan ancak Bizans Dönemi'nde kullanıldığı düşünülen Germanikopolis-Pharax (Göktepe)-Musbanda (Dumlugöze)-Corakesium (Alanya) yolunun, daha Hellenistik Dönem başlarından itibaren kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Harita I: Yerleşmeler, Anıtlar ve Yazıtlar Listesi

No	Yerleşmeler	Asur Tic. Kol.	Eski Hitit	Hitit İmp.	Demir Ç.	Klasik	Hellenis.	Roma	Bizans	Gönderme
1	Karayusuf I H.						X	X		Güneri 1989a, 325
2	Karayusuf II H.								X	Güneri 1989a, 325
3	C.Karatepe H.									Güneri 1989a, 325
4	Kuyulu Sebil H.	X	X		X		X	X		Bahar 1996, 364; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 59; Bahar 1999, 42; Omura 2000, 84
5	Çeşmeli Sebil H.	X					X	X		Ruben 1947, 376; Bahar 1996, 364; Bahar Karauğuz-Koçak 1996, 56; Bahar 1999, 41-42
6	Çavuş H.									Güneri 1989a, 325
7	A.Karatepe H.			X	X		X	X		Bahar 1996, 361; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 57
8	Gümüşlü H.	X	X		X					Bahar 1996, 361; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 58
9	İmircik H.			X	X					Bahar 1996, 361; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 58
10	Yalburt									Özgüç 1988, XV-XVII; Poetto 1993
11	Çobankayaşı H.	X	X		X					Bahar 1995, 157; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 55
12	Şarampoltepe H.	X			X	X	X			Bahar 1995, 156; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 54; Bahar 1999, 34
13	Yobaltık H.					X	X			Bahar 1995,157; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 55
14	Boğazkent-Reşadiye H.			X	X	X	X			Bahar 1995, 157; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 56
15	Kavganın H.	X	X		X	X	X	X		Bahar 1995, 157; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 55
16	Çöğürlü (Mennik) H.				X					Bahar 1998b, 28; Bahar 1999, 28
17	Nadir (Nazir) H.									Özsait 1991, 379
18	Cıngıltepe H.	X								Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 78

39	Samıt H.					X	X			Bahar 1995, 158; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 55
40	Mahmuthisarı H.				X	X		X		Bahar 1995, 154; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 54; Bahar 1999, 33
41	Çeşmecik H.				X					Bahar 1995, 158; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 55
42	Aşağıçığıl H.	X								Bahar 1996, 369; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 62
43	Sızma H.	X	X	X	X					Robinson 1924, 1927; Arık 1956, 23-26; Mellaart 1958, harita; Bahar 1999, 19-20
44	Çaltı-Karahöyük	X	X	X	X		X	X		Bahar 1999, 27; Bahar 2000, 189
45	Doğu Güvenç H.			X	X					Bahar 1999, 26
46	Tutup H.			X	X					Mellaart-Murray 1995, harita4; Bahar 1998b, 26; Bahar 1999, 26
47	Altnekin H.			X			X	X		Güneri 1989a, 325; Bahar 1999, 26
48	Eğri Bayat H.	X		X	X					Konyalı 1964, 271; Bahar 1999, 26
49	Obanın H.		X	X	X					Bahar 2000, 188
50	Çakılıç H.	X		X	X		X	X	X	Bahar 2000, 188
51	Sulutas H.			X	X		X	X	X	Bahar 2000, 187
52	Hava Üssü H.	X	X							
53	Tolca H.	X	X	X						Mellaart-Murray 1995, harita1; Mellaart 1962, 117
54	Kırelı H.	X	X							Mellaart 1962, 117; Lloyd-Mellaart 1965, 77, harita
55	Bayat H.	X	X	X				X		Bahar 2000, 188-189
56	Eflatunpınar H.	X	X	X						Mellaart 1958, 333; Mellaart-Murray 1995, harita 4
57	Eflatunpınar Anıtı									Genel kaynakça için bk. Karauğuz 2001, 54-66
58	Fasıllar									Genel kaynakça için bk. Karauğuz 2001, 54-66
59	Kızılören H.			X	X		X	X	X	Arık 1956, 13; Mellaart 1958, harita1; Mellaart-Murray 1995, harita4; Bahar 1999, 25
60	Aydınçavuş			X						Bahar 1999, 47
61	İşgalaman H.			X	X					Bahar 1998b, 25; Bahar 1999, 25
62	Çingen H.			X	X					Bahar 1999, 25
63	Yaylapınar H.	X	X	X	X		X			Bahar 1998b, 29; Bahar 1999, 29
64	K. Karahöyük	X	X	X						Arık 1956, 18
65	Karaarslan H.			X	X					Arık 1956, harita1; Bahar 1998b, 25; Bahar 1999, 25

66	Tekintaş H.			X							Konyalı 1964, 271; Bahar 1999, 25
67	Hatıp Anıtı-Kalesi			X	X						Genel kaynakça için bk. Karauğuz 2001, 73-76
68	Pamukçu	X	X	X	X						Ank 1956, 17, harita1; Konyalı 1964, 271; Bahar 1999, 29
69	Çomaklı H.	X	X								Ank 1956, 19; Güneri 1986, 209
70	Sivrice H.										Ank 1956, 20
71	Domuzboğazlıyan H.	X			X						Mellaart 1958, harita1; Güneri 1987, 78
72	Kerhane H.	X									Güneri 1987, 78; Güneri 1989a, 329
73	Bayat H.	X	X		X						Ank 1956, 18, harita1; Bahar 1999, 30
74	Mula H.			X	X						Bahar 1998b, 24; Bahar 1999, 47
75	Kayı H.				X						Konyalı 1964, 271; Bahar 1999, 30
76	Çarıklar H.										Ank 1956, 20
77	Hatunsaray (Zoldra) H.	X		X	X	X	X	X	X		Ank 1956, 18; Mellaart 1958, harita1; Konyalı 1964, 271; Bahar 1999, 47-48; Mellaart-Murray 1995, harita 4; Bahar 1998b, 23
78	Sırçalı H.	X	X	X							Ank 1956, 18-19; Mellaart 1958, harita1; Güneri 1987, 78
79	Seyetihan H.	X									Mellaart 1958, 317; Güneri 1987, 78
80	Samih H.	X									Güneri 1987, 78; Güneri 1989a, 329
81	Emirler H.	X									Güneri 1987, 78; Güneri 1989a, 329
82	Alibey H.	X	X	X				X			Ank 1956, 18; Mellaart 1958, harita1; Güneri 1987, 78; Mellaart-Murray 1995, harita4
83	Gökhöyük	X									Güneri 1987, 86; Güneri 1989a, 329
84	A. Karahöyük	X		X	X						Ank 1956, 18; Mellaart 1958, harita1; Mellaart-Murray 1995, harita4; Bahar 1999, 24
85	Ortakaraviran H.	X		X							Mellaart 1958, harita1; Mellaart-Murray 1995, harita4
86	Üçhöyükler	X									Güneri 1987, hrt 1; Güneri 1989a, 329
87	Türkmen-Kara H.	X			X						Güneri 1987, 78; Güneri 1989a, 329
88	Büyükaşlama H.	X									Güneri 1987, 78; Güneri 1989a, 329
89	Ekinlik H.			X				X	X		Güneri 1989a, 325
90	Gedemen H.			X					X		Güneri 1989a, 325
91	Süleymanhacı H.	X		X	X			X			Güneri 1989b, 100; Bahar 2000, 192
92	Kaşoba H.	X	X		X			X	X		Güneri 1989b, 101; Bahar 2000, 192
93	Lili H.	X									Güneri 1987, 86; Güneri 1989a, 329
94	İslhisar H.										Güneri 1989b, 100; Bahar 2000, 192

95	İslihisar Gavur H.			X	X			X		Güneri 1989b, 101; Bahar 2000, 192
96	Karadağ									Karağuz 2000, Levha LXVI
97	Mandasun H.				X	X			X	Mellaart1958, harita1; Güneri 1989b, 100
98	Eminler H.									Güneri 1989b, 100; Mellaart-Murray 1995, harita4
99	Asar H.									Güneri 1989b, 101
100	İlisra H.									Mellaart 1958, harita1; Güneri 1989b, 100
101	Koca H.									Güneri 1989b, 102
102	Milledana H.									Güneri 1989b, 102
103	Sıranlı H.									Güneri 1989b, 102
104	Büyükgonu H.	X								Mellart 1958, 318; Güneri 1989b, 99
105	Gövezli H.									Güneri 1989b, 103
106	Emirgazi Yazıtları-Höyük									Genel kaynakça için bk. Karağuz 2001, 76-83
107	Çiller H.									Mellaart 1958, harita1
108	E.Karahöyük									Mellart 1958, harita1; Güneri 1989b, 102
109	Zincirli H.	X	X							Mellaart 1958, harita1; Güneri 1989b, 102
110	Acemhöyük									Özgüç 1966
111	Kilisetepe-Maltepe H.	X	X	X	X		X	X	X	Mellaart 1958, 315, harita1; Postgate 1997, 209
112	Dedenin H.	X			X		X	X		Güneri 1989a, 328; Bahar 1996, 363; Bahar-Karağuz-Koçak 1996, 57; Bahar 1999, 41
113	Havuz Otel M.	X	X							
114	Evderiçe-Abdürreşit H.	X	X							Arık 1956 19; Mellaart 1958, harita1
115	Dıraba (Duraba) H.	X	X							Arık 1956, 20
116	Sak Sak H.	X	X							Arık 1956, 20
117	Hozat-Sürütme Çiftliği H.	X	X							Mellaart 1958, harita1; Lloyd-Mellaart 1965, 77
118	Batum H.									Mellaart 1958, harita1
119	Tümraş H.									Mellaart 1958, harita1
120	İmek H.									Mellaart 1958, harita1
121	Çumra C. H.									Mellaart 1958, harita1
122	Derbe H.								X	Güneri 1989b, 100
123	Kozlubucak H.									Mellaart 1958, harita1
124	Hantepe									Mellaart 1958, 318, harita1
125	Kabakulak H.	X	X		X					Omura 1996, 287

126	Bozer H.	X					X	X		Sever-Bayram-Çeçen-Menekşe 1991, 527
127	Hatipoğlulu H.	X					X	X		Sever-Bayram-Çeçen-Menekşe 1991, 525
128	Durmuşunoğlu Tepe	X	X	X						Gülçur 1994, 196
129	Tepesidelikhan	X	X	X						Gülçur 1994, 196
130	Tepeköy			X						Mellaart-Murray 1995, harita2, 4
131	Kuruçay H.	X		X						Mellaart 1958, 322; Mellaart-Murray 1995, harita2, 4
132	İlgin H.	X								Bahar 1995, 154
133	Osmancık H.									Bahar 1995, 159; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 56
134	Saraycık H.									Bahar 1995,159; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 56
135	Yanagelmez H.	X	X							Ank 1956, 19; Güneri 1986, 208
136	Büyüktepe H.	X								Mellaart 1958, harita1; Lloyd-Mellaart 1965, 77; Mellaart-Murray 1995, harita4
137	Kesilmiş H.	X								Mellaart 1958, 327, harita1
138	Tilkili H.	X								Mellart 1958, 331, harita1
139	Değirmendere H.	X								Mellaart 1958, 333, harita1
140	Elmalı Hisar H.			X						Mellaart-Murray 1995, harita4
141	Kayacık H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
142	Yalılıhöyük	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
143	Kaşaklı- Yeşildağ H.			X	X					Mellaart-Murray 1995, harita4
144	Karahisar H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
145	Liz H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
146	Burun H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
147	Armutlu H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
148	Salur H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
149	Ördekci H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
150	Çavundur H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
151	Karaçayır H.	X	X							Lloyd-Mellaart 1965, 77
152	Beyşehir- Yassıviran H.			X						Mellart 1958, harita1
153	Porsuk- Seive Tepe H.			X						Mellaart 1958, harita1; Dupré 1983
154	Batı Güvenç H.	X						X		Bahar 1998b, 26; Bahar 1999a, 45
155	Aşağıpınarbaşı H.	X	X				X	X		Bahar 2000, 189; Omura 2000, 84

156	Akkuyu H.			X	X					Bahar 2000, 190
157	Sırmık H.	X	X	X	X			X		Bahar 2000, 190
158	Okçu H.			X	X					Bahar 2000, 190
159	Çavuş H.	X	X	X	X		X	X		Bahar 1999a, 20-21; Bahar 2000, 190-191
160	Görünmez H.									Bahar 2000, 188, 191
161	Seçme H.	X	X							
162	Emir Ören Tepesi				X					Omura 1999, 27
163	Kuzu Tepesi				X					Omura 2000, 85
164	İlca Yaylası				X					Omura 2000, 85
165	Kör Hasan Tepesi				X					Omura 2000, 85
166	Toprakkale				X					Omura 2000, 85
167	Camii Tepesi				X					Omura 2000, 85
168	Yuğ Koçyaka H.				X					Omura 2000, 85
169	Cihangirtepe				X					Bahar 1996, 361; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 74; Bahar 1999, 38
170	Dereköy				X	X		X		Bahar 1995, 156
171	Gedikören				X	X		X		Bahar 1995, 156
172	Hareme (Gölyaka)				X			X		Bahar 1995, 156
173	Kekeç				X	X	X			Bahar 1995, 157; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 69
174	Argıthanı Camii				X					Bahar 1995, 158
175	Karasevinç				X	X	X			Bahar 1995, 159; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 70
176	Ladik				X		X	X	X	Bahar 1996, 364; Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 75; Bahar 1999, 44
177	Bağrıkurt H.				X	X	X			Bahar 1998b, 29
178	Beçene H.				X					Bahar 1998b, 27
179	Peynirli H.				X					Bahar 1998b, 29
180	Gevre				X					Bahar 2000, 190
181	Tömek H.				X			X		Bahar 2000, 190
182	Alaattin Tepesi				X					Bahar 1999, 23-29
183	Tatlıcak				X					Bahar 2000, 190
184	Höyük				X			X		Bahar 2000, 191
185	Balkayalar				X					Bahar 1998b, 26; Bahar 1999, 17
186	Seydişehir II				X					Bahar 1998b, 30; Bahar 1999, 29-33
187	Seçme Kale-H.				X					
188	Şahne Öreni				X				X	Bahar 1998b, 29

189	May H.				X		X			Bahar 1998b, 24
190	Harmanpınar H.				X					
191	Sazlı H.				X					
192	Kızıldağ Kalesi ve Yazıtları				X					Genel kaynakça için bk. Karauğuz 2000, 181-187
193	Karadağ Yazıtı				X					Genel kaynakça için bk. Karauğuz 2000, 181-187
194	Ali Tepesi				X					Bahar 1999, 22
195	Tilkili H.				X					Mellart 1958, 331, harita1
196	Bursal Kalesi				X					Bahar 2001, 152, 158, Res. 2
197	Kıcıkışla (Yağmapınar) H.				X					Bahar 1999, 21-22
198	Maltepe H.			X	X					
199	İsayaylası H.				X					Omura 1996, 287
200	Burunkaya				X					Genel kaynakça için bk. Karauğuz 2000, 181-187
201	İvriz				X					Garstang 1929, 164-167; Bittel 1976, 286 vd.; Şahin 1999
202	Bayındırdikmen Kalesi				X					
203	İbrim Kalesi				X		X	X		
204	Çayır H.						X			Bahar-Karauğuz-Koçak 1996, 123
205	Gözlü						X	X		Bahar 2002, 172
206	Güdelesin H.						X	X		Bahar 2002, 172
207	Gavur H.						X	X		Bahar 2002, 172
208	Gürağaç H.						X	X		Bahar 2002, 172
209	Malas I						X	X		Bahar 2000, 188
210	Malas II						X	X		Bahar 2000, 188
211	Çarkçıgil H.						X			Bahar 2000, 188
212	Gevre H.						X	X		Bahar 2000, 190
213	Derbent Yaylası						X	X		Bahar 2000, 188, 190
214	Derbent H.						X			Bahar 2000, 190
215	Köşk H.						X	X		Bahar 2000, 191
216	Mülayim Mezarlığı						X	X		Bahar 2000, 190
217	Gisliyer						X	X		Bahar 2000, 191
218	Kiçi Muhsine						X			Bahar 2000, 191

219	Karadona						X			Bahar 2000, 192
220	Ağşaklı H.						X			Bahar 2000, 192
221	Dinek H.						X			
222	Cicek H.				X		X			
223	Yuğ Tepesi					X	X			Özsait 1991, 378
224	Tombaktepe					X	X			Özsait 1991, 378
225	İncetepe					X	X			Özsait 1991, 378
226	Mezarlıktepe						X			Özsait 1991, 378
227	Nazir						X			Özsait 1991, 379
228	Hacıosman						X			Özsait 1991, 381
229	Karadağ- Binbir Kilise						X	X	X	Ahunbay 1997, 59-69;Ahunbay 1998, 95-96; Ahunbay-Saner, 1999, 39-49; Ahunbay-Saner, 2000, 273-278;Eyice 1971
230	Eksile (Çatören) H.						X			Bahar 1997, 24
231	Gilistra						X	X		Bahar 1997, 29
232	Korna-Dinorna- Elfetirli H.						X			Bahar 1997, 28
233	Reis H.						X			Özsait 1998, 65
234	Tuzlukçu						X			Özsait 1998, 65
235	Alata (Balcılar)						X	X		Doğanay 2003, 106
236	Bolay						X			Doğanay 2003, 112
237	Cenne-Şahinler Kalesi						X			Doğanay 2003, 114
238	Çukurbağ						X			Doğanay 2003, 115
239	Daran						X			Doğanay 2003, 130
240	Dipsizin Mağarası						X	X		Doğanay 2003, 132
241	Diş Alanı						X			Doğanay 2003, 134
242	Domitiopolis (Dindabol- Katranlı)						X	X		Doğanay 2003, 136
243	Eirenopolis (Y.İrnebol- Çatalbadem)						X	X		Doğanay 2003, 138
244	Fet (Işıklı)						X	X		Doğanay 2003, 147
245	Germanikopolis (Ermenek)						X	X		Doğanay 2003, 150

246	Golgosos (Gevne-Keşşafılı Yayılası)								X	X	Doğanay 2003, 177
247	Görmeli (Üçbölük)								X	X	Doğanay 2003, 179
248	İlice							X	X		Doğanay 2003, 181
249	Kecimen Yayılası								X	X	Doğanay 2003, 183
250	Lauzados (Lafsa-Başyayla)								X	X	Doğanay 2003, 184
251	Mulumu								X	X	Doğanay 2003, 187
252	Musbanda (Muzvadi-Dumlugöze)									X	Doğanay 2003, 188
253	Nadire (Ardıçkaya)									X	Doğanay 2003, 191
254	Pınarönü (İresiller)								X		Doğanay 2003, 191
255	Neapolis (Gargara-Güneyyurt)								X	X	Doğanay 2003, 192
256	Olosada (Avşar)								X		Doğanay 2003, 195
257	Papyrion (Bağdat Kırısı)									X	Doğanay 2003, 201
258	Pharax (Fariske-Göktepe)								X		Doğanay 2003, 205
259	Philadelphia (İmsiören-Gökçeseki)								X	X	Doğanay 2003, 214
260	Sarveliiler Kalesi								X	X	Doğanay 2003, 221
261	Sbide (İzvit-Y. Çağlar)								X	X	Doğanay 2003, 224
262	Uğurlu Köristanı								X	X	Doğanay 2003, 228
263	Yunt Dağı								X	X	Doğanay 2003, 229
264	Zenonopolis								X	X	Doğanay 2003, 231
265	Isaura						X	X			Yılmaz 1995, 21
266	Astra								X	X	Yılmaz 1995, 32
267	Acılar Köyü								X		Yılmaz 1995, 15
268	Ahırlı								X		Yılmaz 1995, 28
269	Bozkır (Leontopolis)						X	X	X		Yılmaz 1995, 15

303	Diocaesareia (Olba- Uzuncaburç)							X	X	X	Söğüt 1998, 89
304	Aphrodisias								X	X	
305	Ninika/ Claudiopolis								X	X	
306	Dalisandes								X	X	
307	Adrassos (Balabolu)								X	X	
308	Koropissos								X	X	
309	Laranda							X	X	X	
310	Thuthurbia (Oduncu Kalesi)								X	X	
311	Coracesion								X	X	
312	Selinus (Traianapolis- Gazipaşa)							X	X	X	
313	Laertes								X	X	Söğüt 1998, 53;Sevin 2001, 172
314	Syedra								X	X	Söğüt 1998, 60
315	Marassa								X	X	
316	Iotape								X	X	Söğüt 1998, 61
317	Kestroi								X	X	Söğüt 1998, 67
318	Lamos								X	X	Söğüt 1998, 75
319	Nephelion								X	X	Söğüt 1998, 73
320	Antiokheia ad Cragum								X	X	Söğüt 1998, 79
321	Charadros								X	X	Söğüt 1998, 79
322	Anemourion							X	X	X	
323	Nagidos (Bozyazı)								X	X	
324	Kelenderis							X	X	X	Zoroğlu 1987, 409-422
325	Kolybrassos (Ayasofya)								X	X	Söğüt 1998, 44
326	Kibyra Minor								X	X	Söğüt 1998, 51; Sevin 2001, 172
327	Asar (İsmailli Kalesi-Yeğenli Köyü)								X	X	Söğüt 1998, 96

328	İngira/Ankhiale/ Ankhialos						X	X	
329	Kırkkuyu						X		
330	Keben			X			X		
331	Hamaxia (Sinek Kalesi)						X	X	Sevin 2001, 172
332	Side (Selimiye)						X	X	Sevin 2001, 171
333	Mylome (Karaburun)						X	X	Sevin 2001, 173
334	Lyrbe (Bucakşeyhler)						X	X	Sevin 2001, 172
335	Kotenna (Gödene)						X	X	Sevin 2001, 159
336	Etenna (Sirt)						X	X	Sevin 2001, 172
337	Senna (Senir)						X	X	Sevin 2001, 172
338	Kasai (Asartepe)						X	X	Sevin 2001, 172
339	Misthia (Fasıllar)		X				X	X	Sevin 2001, 158
340	Amblada (Asar Dağ)						X	X	Sevin 2001, 155
341	Neapolis (Şarkikaraağaç)						X	X	Sevin 2001, 158
342	Meydancikkale					X	X	X	Davesne 1985, 357-359

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Ahunbay 1997 Ahunbay, M., “Binbir Kilise ve Ayatekla 1996 Yüzey Araştırmaları”, AST, XV/1, 1997, 59-69.
- Ahunbay 1998 Ahunbay, M., “Binbir Kilise (Karaman) ve Ayatekla (Silifke) Araştırmaları”, AST, XVI/I, 1998, 95-104.
- Ahunbay–Saner 1999 Ahunbay, M. – Saner, T., “Binbir Kilise ve Ayatekla’da (Meryemlik) 1998 Araştırmaları”, AST, XVII/1, 1999, 39-49.
- Ahunbay–Saner 2000 Ahunbay, M. – Saner, T., “Karaman (Binbir Kilise)-Silifke (Ayatekla-Mylai) Araştırmaları”, AST, XVIII/2, 2000, 273-278.
- Alkım 1959 Alkım, U. B., “Güney-Batı Antitoros Bölgesinde Eski Bir Yol Şebekesi”, Belleten, XXIII/89-92, 1959, 59-78.
- Atlan 1970 Atlan, S., Roma Tarihinin Ana Hatları, (1970), Ankara.
- Arık 1956 Arık, R. O., Ankara-Konya, Eskişehir-Yazılıkaya Gezileri, (1956), Ankara.
- Bahar–Karauğuz–Koçak 1996 Bahar, H. – Karauğuz, G. – Koçak, Ö. Eskiçağ Konya Araştırmaları I. (Phrygia Paroreus Bölgesi: Anıtlar, Yerleşmeler ve Küçük Buluntular), (1996), İstanbul.
- Bahar 1991 Bahar, H., İsauria Bölgesi Tarihi (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1991).
- Bahar 1995 Bahar, H., “İlgin Çevresi Höyükleri 1995”, AST, XIII 1995, 153-183.
- Bahar 1996 Bahar, H., “Doğanhisar, Ilgın, Kadınhanı ve Sarayönü Yüzey Araştırmaları”, AST, XIV/II, 1996, 359-375.
- Bahar 1997 Bahar, H., “Konya ve Çevresi Yüzey Araştırmaları”, AST, XII/2, 1998, 23-54.
- Bahar 1998a Bahar, H., “Hatıp-Kurunta Anıtı ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 1996”, AST, XV, 1998, 105-120.
- Bahar 1998b Bahar, H., “Konya ve Çevresi Yüzey Araştırmaları 1997”, AST, XVI/2, 1998, 23-54.
- Bahar 1999 Bahar, H., Demirçayında Konya ve Çevresi, (1999), Konya.
- Bahar 2000 Bahar, H., “1998-1999 Yılı Konya-Karaman İleri Yüzey Araştırmaları”, AST, XVIII/2, 2000, 187-204.
- Bahar 2001 Bahar, H., “Karapınar Çevresi Eskiçağ Araştırmaları”, bk.: Yusuf Küçükdağ (ed.), Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Açılışının 80. Yıldönümü Karapınar Sempozyumu (Karapınar, 26-27 Ekim 2000), Konya 151-163.
- Bahar 2002 Bahar, H., “Konya-Karaman Yüzey Araştırması”, AST, XX/2, 2002, 171-181.

- Balance 1958 Balance, M. H., "Roman Roads in Lycaonia", AS, VIII, 1958, 223-234.
- Bardakçı 1976 Bardakçı, H., Bütün Yönleriyle Ermenek, (1976), Konya.
- Beal 1992 Beal, R. H., "The Location of Cilician Ura", AS, XVII, 1992, 65-73
- Bean-Mitford 1970 Bean, G. E. – Mitford, T. C., Journeys in Rough Cilicia in 1964-1968, ETAM 3, (1970), Wien.
- Beckman 1996 Beckman, G., Hittite Diplomatic Texts, (1996), Atlanta.
- Belke 1984 Belke, K., Galatien und Lykaonien, (1984), Wien.
- Bittel 1976 Bittel, K. Die Hethiter, (1976), München.
- Bryce 1985 Bryce, T. R., "A Reinterpretation of the Milawata Letter in the Light of the New Join Piece", AS, XXXV, 1985, 13-23.
- Cronin 1902 Cronin, H. S., "First Report on a journey in Pisidia, Lycaonia and Pamphylia", JHS, XXII, (1902), 125-145.
- Davesne 1985, 357-359 Davesne, A., Meydancikkalesi: Dernière Recherche, AST, III, 1985, 357-359.
- Davis 1879 Davis, E. J., Life in Asiatic Turkey, a Journal of Travel in Cilicia (Pedia and Tracheia), Isauria and parts of Lykaonia and Cappadocia, (1879), London.
- Del Monte-Tischler 1978 del Monte, G. F. – Tischler, J., Die Orts und Gewässernamen der Hethitische Texte, (Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes-RGTC VI), (1978), Wiesbaden.
- Del Monte 1992 del Monte, G. F., Die Orts-und Gewässernamen der Hethitischen Texte, Suplement, (Repertoire Geographique des Textes Cuneiformes-RGTC VI/2), (1992), Wiesbaden.
- Doğanay 2003 Doğanay, O., Germanikopolis (Ermenek) Çevresi'nin Tarihi Coğrafyası ve Eserleri (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2003).
- Eickhoff 1977 Eickhoff, E., Friedrich Barbarossa im Orient. Kreuzzug und Tod Friedrichs I., Tübingen, 1977.
- Ercenk 1992 Ercenk, G., "Pamphylia Bölgesi ve Çevresi Eski Yol Sistemi", Belleten, LVI/216, 1992, 361-371.
- Ertaş 1997 Ertaş, M., Karacaoğlan, Torosların Gönül Güneşi, (1997), Konya.
- Eyice 1971 Eyice, S., Karadağ ve Karaman (Çevresinde Arkeolojik İncelemeler) (Binbir Kilise), (1971), İstanbul.
- French 1973 French, D., "Roman Roads in Central Anatolia", The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Ankara-İzmir, 1973, 293-294.
- French 1981 French, D., Roman Roads and Milestones of Asia Minor, The Pilgrim's Road, Fasc. I (1981), Great Britain.

- French 1984 French, D., "The Site of Dalisandus", *EpigrAnat*, IV, 1984, 85-99.
- French 1993 French, D., "Acemhöyük, Colonia Archelais and Road-Knots", bk.: M. J. Mellink, E. Porada, T. Özgüç (ed.), *Aspect of Art Iconography: Anatolia and its Neighbors. Studies In Honor of N. Özgüç, Nimet Özgüç'e Armağan*, Ankara, 201-207.
- French 1994 French, D., "1993 Yılı Küçük Asya Roma Yolları ve Miltaşları", *AST*, XII, 1994, 29-37.
- French 1996 French, D., "The Site of Barata and Routes in the Konya Plain", *EpigrAnat*, XXVII, 1996, 93-110 (Tafel I-VIII).
- Garstang-Gurney 1959 Garstang, J. – Gurney, O. R., *The Geography of Hittite Empire*, 1959, London.
- Garstang 1929 Garstang, J., *The Hittite Empire*, (1929), London.
- Garstang 1943 Garstang, J., "Hittite Military Roads in Asia Minor a Study in Imperial Strategy with a map (Plate XVII), *AJA*, 1943, XLVII, 35-62.
- Garstang 1944 Garstang, J., "The Hulaia River Land and Dadaşšaš. A Curcial Problem in Hittite Geography", *JNES*, III, 1944, 14-37.
- Goetze 1933 Goetze, A., *Die Annallen des Murşiliş (MVAeG XXXVIII)*, (1933), Leipzig.
- Gurney 1997 Gurney, O. R., "The Annals of Hattuşili III", *AS*, XLVII, 1997, 127-139.
- Güneri 1986 Güneri, S., "Orta Anadolu Höyükleri", *AST*, IV, 1986, 207-225.
- Güneri 1987 Güneri, S., "Orta Anadolu Höyükleri 1986", *AST*, V/II, 1987, 77-105.
- Güneri 1989a Güneri, S., "Orta Anadolu Höyükleri, Karapınar, Cihanbeyli, Sarayönü, Kulu Araştırmaları", *AST*, VII, 1989, 323-339.
- Güneri 1989b Güneri, S., "Orta Anadolu Höyükleri, Karaman-Ereğli Araştırmaları", *TAD*, VII, 1989, 97-144.
- Gülçur 1994 Gülçur, S., "Aksaray, Niğde ve Nevşehir İlleri 1993 Yüzezy Araştırması", *AST*, XII, 1994, 191-211.
- Haider 1995 Haider, von P. W., "Ura-eine hethitische Handelsstadt", *Münstersche Beiträge z. Antiken Handelsgeschichte*, XIV, 1995, 70-107.
- Hawkins 1990 Hawkins, J. D., "The New Inscription from the Südburg of Boğazköy Hattuşa", *AA*, 1990, 305-314.
- Hawkins 1992 Hawkins, J. D., "The Iscription of the Kızıl Dağ and the Kara Dağ in the Light of the Yalburt Inscription.", bk.: H. Otten, E. Akurgal, H. Ertem, A. Süel (ed.), *Hittite And*

- Other Anatolian and Near Eastern Studies in Honour of S. Alp, S. Alp'e Armağan, 1992, 259-275.
- Hawkins 1995 Hawkins, J. D., The Hieroglyphic Inscription of the Sacred Pool Complex at Hattuša (SÜDBURG), (StBoT Beiheft III), With an Archaeological Introduction by P. Neve, (1995), Wiesbaden.
- Hawkins 1997 Hawkins, J. D., "A Hieroglyphic Luwian Inscription On A Silver Bowl in The Museum of Anatolian Civilizations, Ankara", Anadolu Medeniyetleri Müzesi 1996 Yılı, 1997, 7-22.
- Hild–Restle 1981 Hild, F. – Restle, M., Kappadokien (Kappadokia, Charsianon, Sebasteia und Lykandos, (1981), Wien.
- Hild–Hellenkemper 1990 Hild, F. – Hellenkemper, H., Kilikien und Isaurien, TIB 5, Teil I, (1990), Wien.
- Hoffner 1982 Hoffner Jr., H. A., "The Milawata Letter Augmented and Reinterpreted", AfO, Beiheft XIX, 1982, 130-137.
- Hopwood 1989 Hopwood, K. R., Consent and Control: How the Peace was Keep in Rough Cilicia, BAR. Inter. Seri 553, (1989), Oxford.
- van den Hout 1995 van den Hout, Theo P. J., Der Ulmitešup-Vertrag. Eine Prosopographische Untersuchung, (StBoT 38), (1995), Wiesbaden.
- Houwink ten Cate 1984 Houwink ten Cate, P. H. J., "Sidelights on the Ahhiyawa Question from Hittite Vassal and Royal Correspondence", JEOL, XVIII, 1983-1984, 33-79.
- Jasink 1991 Jasink, A. M., "Hittite and Assyria Routes to Cilicia", De Anatolia Antiqua, I, 1991, 253-259.
- Irby–Mangles 1823 Irby, Ch. L. – Mangles, L., Travels in Egypt and Nubia, Syria and Asia Minor during the Years 1817 and 1818, (1823), London.
- Işık 1994 Işık, F., "Pttara, im Land vom Hethitischen Lukka und Homerischen Lykia", Anadolu-Akdeniz Arkeolojisi Lykia, I, 1-11.
- Karauğuz 2000 Karauğuz, G., Arkeolojik ve Filolojik Belgeler Işığında M.Ö. II. Binde Orta Anadolu'nun Güney Kesimi, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 2000).
- Karauğuz 2001 Karauğuz, G., "M.Ö. II. Binde Konya Bölgesi Hitit Kaya Anıtları ve Yazıtları Üzerine Bazı Gözlemler", 2001 Yılı Anadolu Medeniyetleri Müzesi Konferansları, Ankara, 2001, 54-90, Levha I-XIII.
- Karauğuz 2002 Karauğuz, G., Boğazköy ve Ugarit Çivi Yazılı Belgelerine Göre Hitit Devletinin Siyasi Antlaşma Metinleri, (2002), Konya.

- Kinneir 1818 Kinneir, J. M., *Journey Through Asia Minor, Armenia and Kourdistan in the Years 1813 and 1814 with Remarks on the Marches of Alexander and Retreat of the ten thousand*, (1818), London.
- Klengel 1974 Klengel, H., "Hungejahre' in Hatti", *AoF*, I, 1974, 165-174.
- Konyalı 1964 Konyalı, İ. H., *Abideleri ve Kitabeleri ile Konya Tarihi*, (1964), Konya.
- Laroche 1961 Laroche, E., "Etudes de Toponomie Anatolienne", *RHA*, LXI, 1961, 57-98.
- Leake 1820 Leake, W. M., *Journey through some Provinces of Asia Minor in the Year 1800*, (1820), London.
- Lloyd–Mellaart 1965 Lloyd, S. – Mellaart, J., *Beycesultan II. Middle Bronze Age Architecture and Pottery*, (1965), Ankara.
- Macqueen 1968 Macqueen, J. G., "Geography And History In Western Asia Minor In the Second Millenium B.C.", *AS*, XVIII, 1968, 169-185.
- Melaart–Murray 1995 Melaart, J. – Murray, A., *Beycesultan, III/2*, (1995), Ankara.
- Mellaart 1958 Mellaart, J., "Second Millennium Pottery from the Konya Plain Neighbourhood", *Belleten*, XXII/87, 1958, 311-353.
- Mellaart 1962 Mellaart, J., "The Late Bronze Age Monuments of Eflatun Pınar And Fasillar Near Beyşehir", *AS*, XII, 1962, III-III7.
- Mellart 1974 Mellaart, J., "Western Anatolia, Beycesultan and The Hittites", *Mélanges Mansel (Mansel'e Armağan) I*, 1974, 493-526.
- Miller 1906 Miller, K., *Tabula Peutingeriana*, (1906), *İtineraria Romana*.
- Mitford–Andrews 1980 Mitford, T. B. – Andrews, S. T., "Roman Rough Cilicia", *ANRW*, II, 7.2, 1980, 1230-1261.
- Niemeier 1998 Niemeier, W. D., "The Mycenaean in Western Anatolia and the Problem of the Origins of the Sea Peoples", *Mediterranean Peoples in Transition. Thirteenth to Early Tenth Centuries BCE*, In Honor of Professor T. Dothan, (Editors, S. Gitin, A. Mazar and E. Stern), Jerusalem, 1998, 17-65.
- Olivier 1801-1807 Olivier, G. A., *Voyages dans l'Empire Othoman, l'Égypte et l'Perse*, Cilt VI, (1801-1807), Paris.
- Omura1996 Omura, S., "1995 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzev Araştırmaları", *AST*, XIV/II, 1996, 283-302.
- Omura1999 Omura, S., "1998 Yılı İç Anadolu Yüzev Araştırması", *AST*, XVII/II, 1999, 25-29.
- Omura 2000 Omura, S., "1999 Yılı İç Anadolu'da Yürütülen Yüzev Araştırmaları", *AST*, XVIII/II, 2000, 83-88.

- Ormerod 1951 Ormerod, H. A., "Rom and the East, the Pirates of Cilicia", The Cambridge Ancient History, IX/8, 1951, 350-396.
- Otten 1981 Otten, H., Die Apologie Hattusilis III, (1981), Wiesbaden.
- Otten 1988 Otten, H., Die Bronzetafel aus Boğazköy, Ein Staatsvertrage Tuthalias IV, (1988), Wiesbaden.
- Özgüç 1966 Özgüç, N., "Acemhöyük Kazıları", Anadolu/Anatolia, X, 1966 (1968), 1-28.
- Özgüç 1988 Özgüç, T., İnandık Tepe. Eski Hitit Çağında Önemli Bir Kült Merkezi, (Giriş, R. Temizer), (1988), Ankara.
- Özsait 1980 Özsait, M., İlk Çağ Tarihinde Pisidya, Başlangıçtan Büyük İskender Devrinin Sonuna Kadar, (1980), İstanbul.
- Özsait 1991 Özsait, M., "1990 Yılı Konya-Akşehir Çevresi Tarihöncesi Araştırmaları", AST, IX, 1991, 377-395.
- Özsait 1998 Özsait, M., "1998 Yılı Konya-Akşehir ve Isparta Yüzey Araştırmaları", AST, XVII/2, 1998, 63-72.
- Poetto 1993 Poetto, M., L'Iscrizione Luvio-Geroglifica di Yalburt Nuove Acquisizioni Relative Alla Geografia dell'Anatolia Sud Occidentale, Studia Mediterranea, VIII, (1993), Pavia.
- Postgate 1997 Postgate, J. N., "Kilise Tepe 1996. A Summary of the Principal Results", KST, XIX/1, 1997, 209-225.
- Ramsay 1960 Ramsay, W. M., Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, M. Pektaş (Çev.), (1960), Ankara.
- Robinson 1924 Robinson, D. M., "A Preliminary Report on the Excavations at Pisidian Antioch and Sızma", AJA, XXVIII, 1924, 435-444.
- Robinson 1927 Robinson, D. M., "The Discoveries of Prehistoric Site at Sızma", AJA, XXXI, 1927, 26-50.
- Ruben 1947 Ruben, W., "Anadolu'nun Yerleşme Tarihi ile İlgili Görüşler", DTCFD, V, 1947, 369-389.
- Sahillioğlu 1988 Sahillioğlu, H., "Dördüncü Murat'ın Bağdat Seferi Menzilmesi (Bağdat Seferi Harp Journalı)", Belgeler, XIII/17, 1988, 43-82.
- Sevin 2001 Sevin, V., Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası, (2001), Ankara.
- Sever-Bayram-Çeçen-Menekşe 1991 Sever, H. – Bayram, S. – Çeçen, S. – Menekşe, Ş., "1990 Yılı Nevşehir, Niğde ve Aksaray İlleri Yüzey Araştırmaları", AST, IX, 1991, 523-539.
- Silvestri 1974 Silvestri, D., "URUWianawanta: un problema di toponomastica anatolica", Studi e Saggi Linguistici, XIV, 1974, 266-274.

- Singer 1983 Singer, I., "Western Anatolia in the Thirteenth Century B. C. According to the Hittite Sources", AS, (Special Number in Honour of the Seventy-fifth Birthday of Dr. Richard Barnett), XXXIII, 1983, 205-217.
- Singer 1998 Singer, I., "From Hattuša to Tarhuntašša: Some Thoughts on Muwattalli's Reign", III. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri (Çorum 16-22 Eylül 1996), Ankara, (1988), 535-541.
- Söğüt 1998 Söğüt, B., Kilikya Bölgesindeki Roma İmparatorluk Çağı Tapınakları, (Yayınlanmamış Doktora Tezi Konya 1998).
- Şahin 1994 Şahin, S., "Ein Vorbericht über den Stadasmus Provinciae Lyciae in Patara", Anadolu-Akdeniz Arkeolojisi Lykia, I, 130-137.
- Şahin 1999 Şahin, M., "Neue Beobachtungen zum Felsrelief von İvriz/Konya. Nicht in den Krieg, sondern zur Ernte: der Gott mit der Sichel", AS, XLIX, 1999, 165-176.
- Şerif 1999 Şerif, A., Anadolu'da Tanin, Haz. M. Ç. Börekçi, (1999), Ankara.
- Taşyürek 1976 Taşyürek, O. A., "Silifke 'Keben' Hitit Kaya Kabartması", TAD, XXIII/1, 1976, 97-102.
- Ünal 1997 Ünal, A., "Hitit Metinlerinde Eski Asur Ticaret Kolonileri Çağıyla İlgili Kayıt ve Anımsamalar", Archivum Anatolicum, (E. Bilgiç Anı Kitabı), III, 1997, 341-356.
- Woudhuizen 1995 Woudhuizen, F. C., "Luwian Hieroglyphic Monumental Rock and Stone Inscriptions from the Hittite Empire Period", Talanta, XXVI-XXVII, 1994 (1995), 153-217.
- Yılmaz 1990 Yılmaz, M., Bozkır'ın Tarihi Coğrafyası (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Konya 1990).
- Yılmaz 1995 Yılmaz, M., Heykeltraşlık Açısından Isauria Bölgesi Figürlü Mezar Anıtları, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1995).
- Yılmaz 1999 Yılmaz, M., "Bir Yazıt Işığında İsauria Bölgesinde Korsanlık", S. Ü. Edebiyat Dergisi XIII, 1999, 99-108.
- Zgusta 1984 Zgusta, L., Kleinasiatiscche Ortsnamen, 1984, Heidelberg.
- Zoroğlu 1987 Zoroğlu, L., Kelenderis 1986 Yılı Çalışmaları, AST, V/1, 1987, 409-422.
- Zoroğlu 1994 Zoroğlu, L., Kelenderis I, Kaynaklar, Kalıntılar, Buluntular, 1994, Ankara.

Diğer Kısaltmalar

ABoT	Ankara Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Boğazköy Tabletleri, İstanbul
Bo.	Boğazköy'den Yayınlanmamış Metinler (Müze Numaralarına Göre)
CTH	E. Laroche, Catalogue des Textes Hittites, Paris, 1971; Catalogue des Textes Hittites, Premier Supplément, RHA, XXX, 1972, 94-133
IBoT	İstanbul Arkeoloji Müzelerinde Bulunan Boğazköy Tabletleri
KBo	Keilschrifttexte aus Bogazköi, Leipzig/Berlin
KUB	Keilschrifturkunden aus Bogazköi, Berlin
RS	Ras Şamra Tabletelerinin Envanter Numarası

Fig. 1 Gilistra Vadisi.

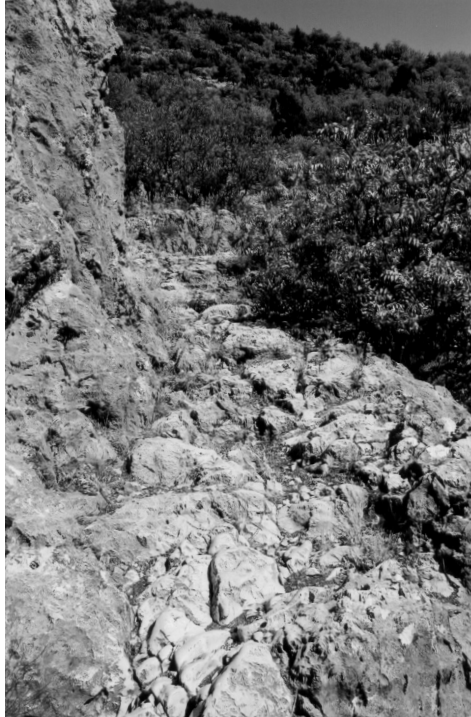
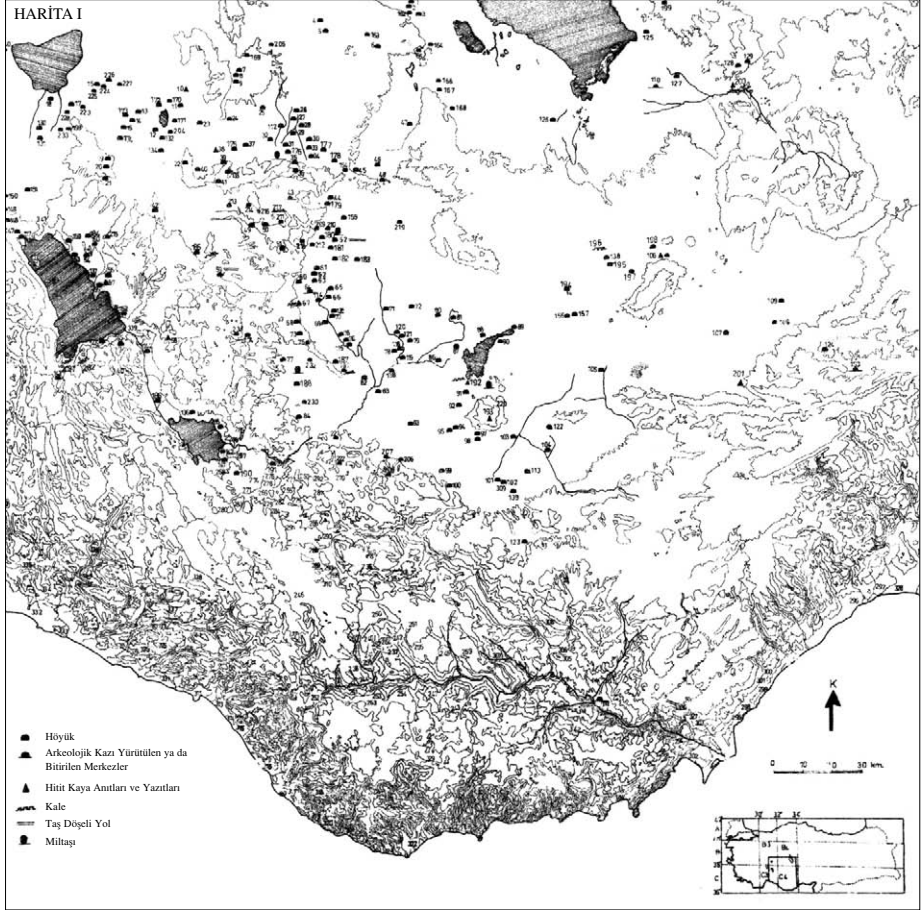
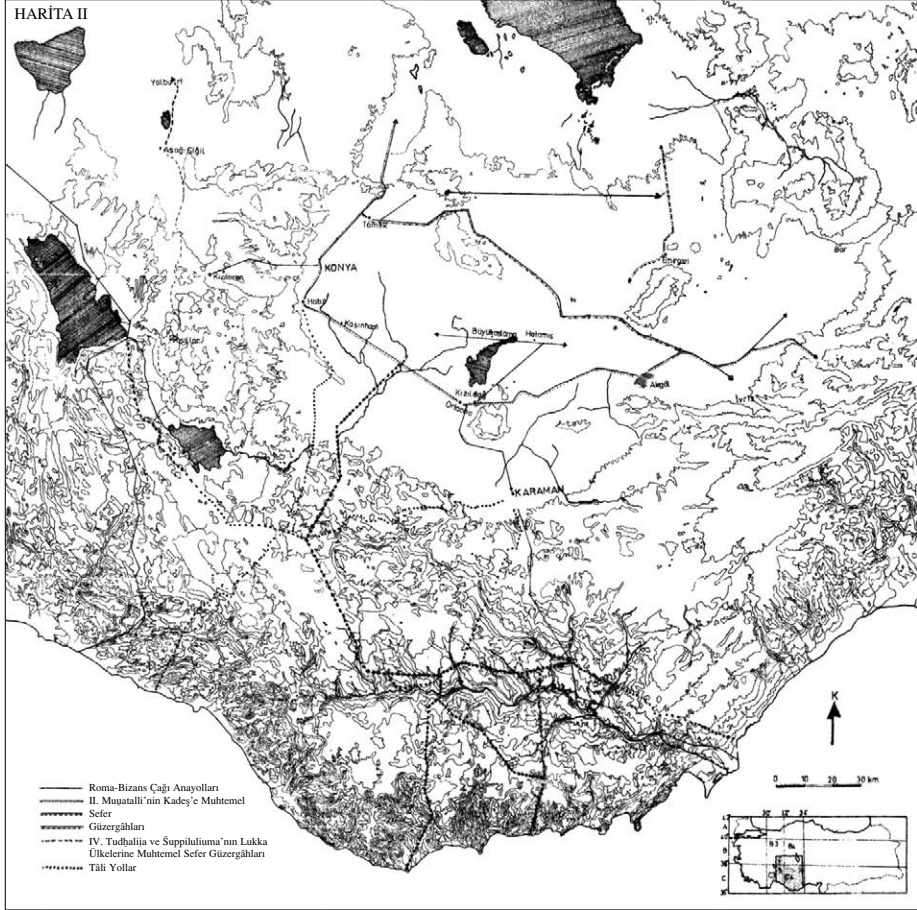

Fig. 2
Fariske (Göktepe)
Kaleboğazında bulunan,
kaya yüzeyinin
düzeltilmesiyle
oluşturulan yol.

LEVHA 2

Harita I Yerleşmeler, Anıtlar ve Yazıtlar.

Harita II İ.Ö. II. Binden Bizans Dönemi'ne Kadar Bölgenin Muhtemel Yol Ağı.